

SOCIAL EXPO 2018

รายงานเวทีวิชาการนวัตกรรม
ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสู่เป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน

THAILAND
SOCIAL
EXPO
2018

นวัตกรรม ชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง สู่เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน

SELF - MANAGED COMMUNITY INNOVATIONS TOWARD SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

ความเป็นมา

“ชุมชน” เป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญ มีวิถีวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิโนเวศ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่ถูกกำหนดมาจากข้างบนลงสู่ข้างล่าง ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนด จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงกับความต้องการของประชาชน จนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอประสบปัญหาความยากจน สร้างความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ และความขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลายจนเสื่อมโทรม ประชาชนไม่มีบทบาทสำคัญทางการเมือง ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชน และประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ตามวิถี

กว่า 30 ปีที่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใต้วิถีชีวิต วัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยมีจุดเริ่มต้นจากการรวมกันเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนเล็กๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มจัดการป่าชุมชน เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มลักษณะนี้มีเป้าหมายเพื่อ “การพึ่งตนเอง” ของชุมชน ในขอบเขตระดับชุมชนและหมู่บ้าน จากนั้นได้มีการสั่งสมประสบการณ์ องค์ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อกัน จนมีการถักทอเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนระดับตำบล ภูมินิเวศน์ จังหวัด และระดับประเทศ รวมทั้งได้ยกระดับงานพัฒนาจากการทำกิจกรรมเพื่อพึ่งตนเอง ไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของแต่ละประเด็น ภายใต้ “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 เป็นกลไกในการเชื่อมโยงองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาต่างๆ

ในท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา มาทำงานแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นร่วมกัน ปัจจุบันมีเครือข่ายองค์กรชุมชนหลากหลายครอบคลุมกว่า 6,000 ตำบล ทั้ง 77 จังหวัด มีประชาชนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการประมาณ 10 ล้านคน ตลอดจนเกิดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในหลากหลายมิติ และประเด็นงาน อาทิ การจัดสวัสดิการชุมชนให้แก่กันของคนในชุมชนท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยการรวมกลุ่มเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในชุมชนเอง ทั้งในเมืองและชนบท การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีองค์กรชุมชนที่ร่วมตัวแก้ไขปัญหาที่หลากหลายตามภูมินิเวศน์ ทั้งป่า ลุ่มน้ำ ชายฝั่ง ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพกระจายอยู่ทุกจังหวัด โดยมีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟู จัดสรรการใช้ประโยชน์โดยชุมชน ในลักษณะของการออกธรรมนูญ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงโดยการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ปัจจุบันมีการบูรณาการในรูปแบบ “ประชารัฐ” ด้วยการสร้างระบบเศรษฐกิจและทุนภายในชุมชนร่วมกับภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการที่องค์กรชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืน สร้างความมั่นคงทางอาหาร และลดพึ่งพิงการนำเข้าจากกระแสการผลิตอาหารของโลกที่มีการผูกขาดมากขึ้น

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) หรือ พอช. มีเป้าหมายในการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดให้เกิดพื้นที่กลางทั้งระดับ ตำบล และจังหวัด โดยใช้ “สภาองค์กรชุมชน” เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยง เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาคีพัฒนาในพื้นที่ มีทุกภาคส่วนมาร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยน วางแผนและทำงานร่วมกัน ยกระดับความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคีพัฒนาสู่เครือข่ายความร่วมมือชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรมใน 77 จังหวัด รวมถึงมีการขยายผลและสร้างโอกาสให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย มีที่อยู่อาศัยของตนเองและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สภาองค์กรชุมชน และองค์กรชุมชน มีคุณภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแล และพัฒนาองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านรูปธรรมงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งจัดการตนเองของประเทศไทยและอาเซียน โดยใช้ยุทธศาสตร์ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนาในรูปแบบประชารัฐ อาทิ สภาองค์กรชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท การจัดสวัสดิการชุมชน เศรษฐกิจฐานราก การจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ทะเล เป็นต้น
2. เพื่อนำเสนอผลงานนวัตกรรมชุมชนและภาคประชาสังคม สู่การจัดการตนเอง ต่อสาธารณชนให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดและรูปธรรมที่ชัดเจน
3. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานพัฒนา และสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

กำหนดการ

งาน THAILAND SOCIAL EXPO 2018

ระหว่างวันที่ 3 - 5 สิงหาคม 2561
ณ Hall 5 - 7 ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี
จ.นนทบุรี (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน : พอช.)

วันศุกร์ที่ 3 สิงหาคม 2561
(07.00 - 18.00 น.)

เวลา	กำหนดการ
07.00 - 09.15 น.	ลงทะเบียน
09.15 - 09.30 น.	ชี้แจงกำหนดการผู้เข้าร่วมพิธีฯ
09.30 - 09.40 น.	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและคณะ เดินทางถึงบริเวณงาน
09.40 - 09.45 น.	การแสดงศิลปิน S2S กับนักร้องวงดุริยางค์ทหารบก
09.45 - 09.50 น.	การแสดงโขนรามเกียรติ์ ตอน “ยกรบ” โดย ผู้พิพากษาทางการไต่สวน
09.50 - 09.55 น.	รับชม VTR Change for Chance “เปลี่ยนเพื่อโอกาสที่ดีกว่า”
09.55 - 10.00 น.	กล่าวรายงานและวัตถุประสงค์การจัดงาน / สถานการณ์ทางสังคม / การเป็นผู้นำด้านสังคมของไทยและอาเซียน โดย พลเอกอนันตพร กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
10.00 - 10.25 น.	กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาสังคมในยุค 4.0 และมอบแนวนโยบายด้านสังคม” โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
10.25 - 10.30 น.	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ พร้อมทั้งผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถ่ายภาพร่วมกัน
10.30 - 10.45 น.	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เยี่ยมชมนิทรรศการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
10.45 - 18.00 น.	การแสดงและกิจกรรมในเวทีกลาง + ห้องวิชาการ ของกรมและหน่วยงานต่างๆ

เวลา	กำหนดการ
วันศุกร์ที่ 3 สิงหาคม 2561 (เวลา 12.00 – 18.30 น.) ห้องประชุม จูปีเตอร์ 2 - 3 อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานี จ.นนทบุรี หัวข้อ : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน : เมืองทุกมิติการ จัดการที่อยู่อาศัยในประเทศไทยและอาเซียนโดยชุมชนเป็นแกนหลัก โดย เครือข่ายองค์กรชุมชน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	
12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 13.10 น.	การแสดงศิลปวัฒนธรรมชุมชน
13.10 - 13.15 น.	กล่าวต้อนรับ และชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมมนา โดย นายสมชาติ ภาระสุวรรณ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
13.15 - 13.25 น.	ชมวิดีโอทัศน์ “นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”
13.25 - 13.45 น.	กล่าวเปิดสัมมนา “นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดย นายปรเมธี วิมลศิริ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
13.45 - 15.30 น.	เสวนาภายใต้หัวข้อ “INCLUSIVE CITY DEVELOPMENT” <ul style="list-style-type: none"> • Representative from TOYO University JAPAN • Mr.Marco Kusumawijaya Senior Advisor RUJAK, Center for Urban Studies INDONESIA • Mr. Anwar Fazal Think City Program MALAYSIA • Ms. Natalja Wehmer Officer, Sustainable Urban Development Section UNESCAP ดำเนินรายการโดย นางทิพย์รัตน์ นพลดารมย์ ที่ปรึกษาด้านต่างประเทศ
15.30 - 16.00 น.	บรรยายพิเศษ “เมืองทุกมิติการจัดการที่อยู่อาศัยในประเทศไทยและอาเซียนโดยชุมชนเป็นแกนหลัก” โดย นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา ที่ปรึกษาคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

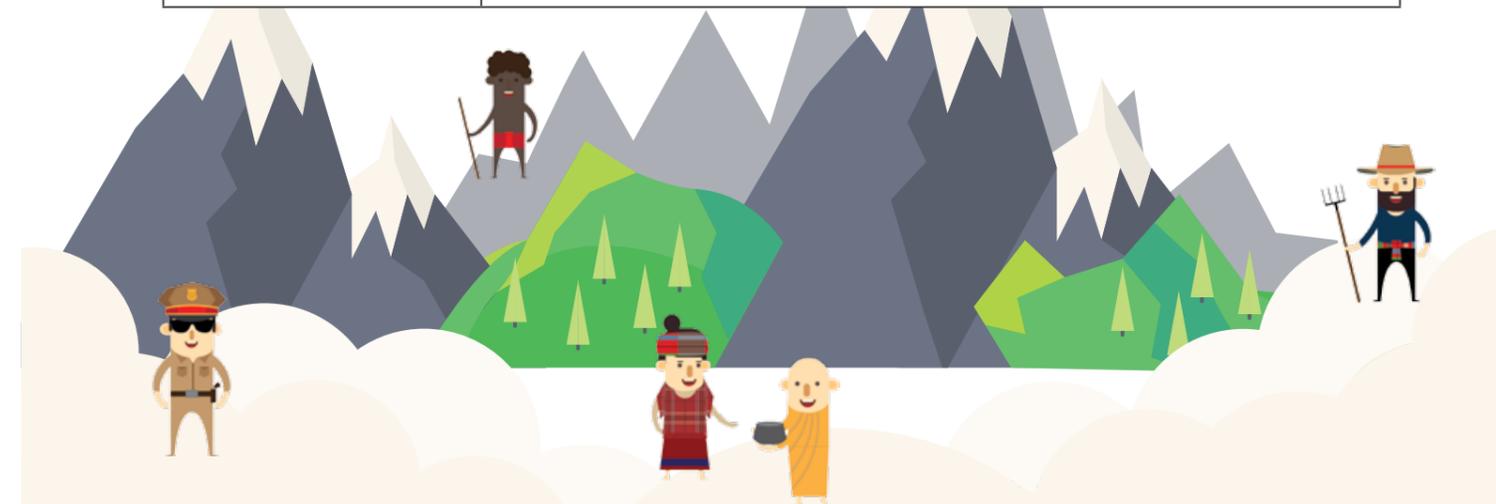
เวลา	กำหนดการ
16.00 - 18.00 น.	Ted Talk : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน <ol style="list-style-type: none"> 1. “ระบำโมเดล” บ้านมั่นคงชนบทในพื้นที่ สปก. โดย นายแสนสุข ป้องสนาม ประธานชุมชนอริโยทัย ต.ระบำ อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี 2. “สามวันเสร็จเจ็ดวันอยู่” บ้านมั่นคงเมืองบางปู โดย นายมะอ้ายอิมิง สาแล๊ะ คณะทำงานเครือข่ายบ้านมั่นคงเมืองบางปู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี 3. “บ้านพอเพียงชนบทแบบบูรณาการ” โดย นางสาวผกาภาส เชียงศรีทอง ผู้แทนขบวนองค์กรชุมชน จ.กำแพงเพชร 4. “คน คลอง เมือง 2561” โดย นายอวยชัย สุดประเสริฐ ประธานชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ พหลโยธิน 54 จ.กรุงเทพฯ 5. “ช่วงเปา โมเดลแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชนบททุกมิติตามแนวศาสตร์พระราชา” โดย นายรุ่งสุริยา เชียงชีระ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ 6. “คนไร่บ้าน จัดการตนเอง” โดย นายสุชิน เอี่ยมอินทร์ นายกสมาคมคนไร่บ้านแห่งประเทศไทย ดำเนินรายการโดย นางเสาวลักษณ์ ปรปักษ์พ่าย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการชุมชนอาวุโส พอช.
18.00 - 18.30 น.	ผู้เข้าสัมมนาร่วมแลกเปลี่ยน
18.30 น. เป็นต้นไป	กินข้าวเล่าเรื่อง บริเวณบูธการแสดงผลงานนวัตกรรมชุมชน พอช.

วันเสาร์ที่ 4 สิงหาคม 2561 (09.00 - 18.00 น.)

เวลา	กำหนดการ
09.30 - 18.30 น.	การแสดงและกิจกรรมในเวทีกลาง + ห้องวิชาการ ของกรมและหน่วยงานต่างๆ
วันเสาร์ที่ 4 สิงหาคม 2561 (เวลา 09.00 – 18.00 น.) ห้องประชุม ห้องประชุมพีนิคซ์ 3 – 4 อาคาร 5 - 7 เมืองทองธานี จ.นนทบุรี หัวข้อ : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	
09.00 - 09.10 น.	การแสดงศิลปวัฒนธรรมชุมชน
09.10 - 12.00 น.	<p>Ted talk : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน “การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “อำนาจเจริญเมืองธรรมชาติ” โดย นายวิรัตน์ สุขกุล ผู้แทนเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชน จ.อำนาจเจริญ 2. “สภาองค์กรจัดการตนเอง” โดย นายประวัติน ก่องเมืองปัก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม 3. “แม่แจ่มโมเดลพลัส” โดย นายเดโช ไชยทัพ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาคเหนือ) จ.เชียงใหม่ 4. “พังงาแห่งความสุข” โดย นายไมตรี จงไกรจักร์ จ.พังงา 5. “ธนาคารความดี ความดีแลกตั้งค์” โดย นายศิวโรดม จิตนิยม ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี 6. “เรียนรู้วิถีเกษตรอินทรีย์ จากแปลงสู่ปาก” โดย นายสุนทร คมคาย สภาองค์กรชุมชน ต.เขาไม้แก้ว อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 7. ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-MOVE) โดย นายประยงค์ ดอกคำโย่ ที่ปรึกษาขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม 8. “เสียงของ 1 เมือง 2 แบบ” โดย นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว เครือข่ายคนรักเชียงใหม่ของ อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ <p>ผู้ดำเนินรายการโดย นายประพจน์ ภูทองคำ</p>

เวลา	กำหนดการ
12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 13.10 น.	การแสดงศิลปวัฒนธรรมชุมชน
13.10 - 17.00 น.	<p>นำเสนอ : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน “หลากหลายประเด็นงานพัฒนา ชุมชนเป็นแกนหลัก”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “สวัสดิการชุมชน สู่ธุรกิจเพื่อสังคมต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(SDGs)” โดย นายชินวุฒิ อาศน์วิเชียร เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม จ.สิงห์บุรี 2. “แผนพัฒนาธุรกิจชาวบ้าน” โดย นายเดชา เหลี่ยมมาต ต.เหมืองตะกั่ว อ.ป่าบอน จ.พัทลุง 3. “ธรรมนูญประชาชนคนเสนาางคนคินคิม” โดย นายวานิชย์ บุตรี ประธานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเสนาางคนคินคิม อ.เสนาางคนคินคิม จ.อำนาจเจริญ 4. “จากไม้ไผ่หั่น สู่ธนาคารต้นไม้” โดย นายสมชาย แสงสว่าง เครือข่ายธนาคารต้นไม้ ต.ทุ่งคา อ.เมือง จ.ชุมพร 5. “สถาบันการเงินชุมชน คนกำแพงเพชร” โดย นายอิสมาแอ สามารถ ประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลกำแพงเพชร อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา 6. “การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน” โดย นายประชาญ มีศรี คณะทำงานเครือข่ายภัยพิบัติภาคกลาง จ.สิงห์บุรี 7. “แผนชีวิต แผนชุมชน คนบัวใหญ่” โดย นางฉิมมพร กองสอน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน 8. “คนจับปลา (Fisher Folk) ยั่งยืนบนวิถีประมงพื้นบ้าน” โดย นางสาวเสาวลักษณ์ ประทุมทอง ผู้แทนสมาคมรักษ์ทะเลไทย <p>ดำเนินรายการโดย นายประพจน์ ภูทองคำ</p>
17.00 - 18.00 น.	กินข้าวเล่าเรื่อง บริเวณบูธการแสดงผลงานนวัตกรรมชุมชน พอช.

วันอาทิตย์ที่ 5 สิงหาคม 2561 (09.00 - 15.30 น.)

เวลา	กำหนดการ
09.30 - 18.30 น.	การแสดงและกิจกรรมในเวทีกลาง + ห้องวิชาการ ของกรมและหน่วยงานต่างๆ
วันอาทิตย์ที่ 5 สิงหาคม 2561 (เวลา 09.00 - 15.30 น.) ห้องประชุม ห้องประชุมพีบีซี 3 - 4 อาคาร 5 - 7 เมืองทองธานี จ.นนทบุรี หัวข้อ : สังเคราะห์ความรู้และข้อเสนอแนะ นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	
09.00 - 09.10 น.	การแสดงศิลปวัฒนธรรมชุมชน
09.10 - 11.00 น.	เวทีสังเคราะห์ : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน <ul style="list-style-type: none"> •สรุปสังเคราะห์ภาพรวม โดย นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) •ให้ข้อคิดเห็นและเติมเต็ม “แนวความคิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นแนวใหม่ ด้วยนวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง” โดย <ul style="list-style-type: none"> △ ผู้แทนสื่อมวลชน ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1) นายชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข บก.สำนักข่าวประชาไท 2) นายศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ นักวิชาการอิสระและคอลัมนิสต์อิสระ 3) นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการสถาบันอิศรา △ นักวิชาการ ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1) ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) ดร.ณัฐพงษ์ จิตรนิรัตน์ มหาวิทยาลัยทักษิณ 3) ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 4) รศ.ดร. บัณฑิต พรมพักพิง มหาวิทยาลัยขอนแก่น 5) นายพลากร วงศ์กองแก้ว กรรมการยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

เวลา	กำหนดการ
11.00 - 12.00 น.	ปาฐกถาพิเศษ : การขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้วยนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น โดย ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
12.00 - 12.30 น.	เครือข่ายขบวนองค์กรชุมชน 5 ภาค ประกาศเจตนารมณ์ “การขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”
14.15 - 15.30 น.	รัฐมนตรีกระทรวง พม.ประกาศทิศทางนโยบายในการขับเคลื่อนงานด้านสังคมของ ไทยและอาเซียน ณ เวทีกลาง (พม.)

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

THAILAND SOCIAL EXPO 2018

สรุปสาระสำคัญ :
นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

วันที่ 3 สิงหาคม 2561 | เวลา 12.00 - 18.30 น | ห้องจูปีเตอร์ 8-9 : พอช.

เสวนาภายใต้หัวข้อ “INCLUSIVE CITY DEVELOPMENT”

ดำเนินรายการโดย นางกัญญ์ริตน์ นพลดารมย์

ที่ปรึกษาด้านต่างประเทศ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน)

วิทยากร :

PROFESSOR YAP KLOE SHENG,
URBAN POVERTY A HOUSING ADVISOR BANGKOK

สถานการณ์การอพยพย้ายถิ่นฐานของประชาชนในพื้นที่ชนบทเข้าสู่เมืองหลวง ด้วยเป้าหมายของการอพยพย้ายถิ่นฐานบนความคาดหวังของการแสวงหาโอกาส การมีงานทำ การยกระดับคุณภาพชีวิต ซึ่งทำให้มีการกระจุกตัวของประชากรในเมืองหลวง อย่างกรณีของกรุงเทพมหานคร ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อประเด็นการแสวงหาที่อยู่อาศัยของประชากร อันเกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่และความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ภายใต้ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น มีการตั้งคำถามต่อการจัดสรรสาธารณูปโภค และการบริหารพื้นที่สาธารณะของภาครัฐ ที่พบว่ายังมีความเหลื่อมล้ำโดยที่ประชากรบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงหรือเข้าถึงได้ยากต่อการบริการสาธารณะของรัฐ ได้จัดไว้ อาทิเช่น พื้นที่ทางเดินสาธารณะที่ไม่เพียงพอ การบริการขนส่งสาธารณะที่ประชากรบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงเนื่องจากราคาที่แพง

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยหลักคิดว่า ประชากรทุกคนที่อยู่อาศัยในเมืองล้วนเป็นพลเมืองของพื้นที่ ที่มีความเท่าเทียมกัน การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ต้องกระจายให้พลเมืองได้รับบริการอย่างเท่าเทียม และการพัฒนาอย่างรอบด้าน ที่ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ และมีได้พัฒนาในมิติของเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ควรพัฒนาในทุกมิติเป็นสำคัญ

MR. MARCO KUSUMAWLAYA,
SENIOR ADVISOR, RUJAK,
CENTER FOR URBAN STUDIES JAKARTA, INDONESIA

การพัฒนากระบวนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดของจาการ์ต้า ได้อาศัยบทเรียนและประสบการณ์การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดของประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีศึกษาจากการดำเนินงานของ สถาบันพัฒนาพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ CODI

พื้นที่ในจาการ์ต้าได้ประสบปัญหาในด้านการดำเนินงานแก้ไขพื้นที่ชุมชนแออัด ที่รัฐยึดถือและใช้วิธีการไล่รื้อเท่านั้น แต่เมื่อได้ศึกษาการดำเนินงานจากสถาบันพัฒนาพัฒนาองค์กรชุมชน ก็ได้ปรับกระบวนการในพื้นที่จากการที่รัฐในระดับท้องถิ่นใช้กระบวนการไล่รื้อเป็นหลักเปลี่ยนเป็นแนวทางการสนับสนุน และร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ชุมชน

ปัจจุบันมีการพยายามจัดตั้งองค์กรที่มีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกับ พอช. แต่มีขนาดและขอบเขตของภารกิจความรับผิดชอบแคบในระดับพื้นที่จังหวัดเท่านั้น อีกทั้งยังมีการพัฒนาร่างยุทธศาสตร์ชาติในด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ

ในการพัฒนาประเด็นที่อยู่อาศัยอาจจะเริ่มต้นจากตรงไหนก็ได้ อาจเริ่มจากการจัดตั้งกองทุน จากปัญหาในพื้นที่ นำประเด็นดังกล่าวมาสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาสู่การออกแบบการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในชุมชน

MR. MURALL RAM,
THINK CITY PROGRAMME PENANG, MALAYSIA

Think City เป็นองค์กรเพื่อสังคมที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ให้การสนับสนุนงบประมาณกับชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ปีนัง โดยมีการดำเนินการอนุรักษ์บ้านเก่า ตึกเก่า บริเวณพื้นที่ดั้งเดิม เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพื้นที่ทางวัฒนธรรม ซึ่งปีนังเดิมที่เป็นเมืองท่าที่สำคัญ แต่ด้วยการอพยพออกไปของคนในพื้นที่ ทำให้พื้นที่มีความทรุดโทรมเนื่องจากไม่มีผู้ดูแล Think City จึงได้ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไข เบื้องต้นทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดแข็งของเมืองปีนังที่จะร่วมทำการฟื้นฟู พบว่า เรื่องวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือน และวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน

Think City ได้อาศัยการดำเนินการร่วมกับชุมชนมีสยิดในการอนุรักษ์สุเหร่า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของคนในพื้นที่ และทำการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ และพัฒนาปรับปรุงกลายเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของเมือง

MR. PRAK ANGKEARA,
DEPUTY DIRECTOR GENERAL OF HOUSING,
MINISTRY OF LAND MANAGEMENT, CAMBODIA

สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรุงพนมเปญ พบว่า ประชากรในกรุงพนมเปญ สูงกว่าเดิมถึง 3 เท่า เนื่องจากการอพยพของประชากรชนบทเข้ามาสู่เมืองพนมเปญ เพื่อโอกาสของการมีงานทำ การมีรายได้ของประชากรเหล่านั้น ส่งผลให้มีปัญหาประชากรแออัดพร้อมกับสภาพปัญหาในด้านการมีที่อยู่อาศัยของประชากรในกรุงพนมเปญ ซึ่งพบว่ามีปัญหาทั้งทางด้านพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยและปัญหาของราคาที่อยู่อาศัย ซึ่งผู้คนในกรุงพนมเปญกว่า 55% ต้องเผชิญกับปัญหาความยากจน การไม่มีที่อยู่อาศัย รวมถึงการที่ภาครัฐไม่ยอมรับว่าในเมืองพนมเปญมีปัญหาคนจนที่อาศัยอยู่ในสลัม

ปัจจุบันได้มีแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับประเทศ มีแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัย 80,000 Units ต่อปี ซึ่งแผนการพัฒนานี้เข้าถึงกลุ่มคนผู้มีรายได้น้อย อีกทั้งรัฐบาลได้ทำงานร่วมกับเอกชนในการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีราคาไม่เกิน 3,000 USD เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาให้คนมีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงได้

MS. NATALJA WEHMER,
SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT SECTION ENVIRONMENT
AND DEVELOPMENT DIVISION, UNESCAP

ภายใต้ SDGs 2030 Agenda เป็นข้อตกลงที่รัฐบาลทุกรัฐบาลที่เป็นสมาชิก UN ได้มีมติเห็นชอบต่อการดำเนินงานตามแนวทางที่ร่วมกัน ซึ่งหนึ่งในข้อตกลงที่สำคัญนั้นคือการออกแบบเมืองที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ผู้มีรายได้น้อยจะเป็นกลุ่มคนที่ได้รับการสนับสนุนจากคนรอบข้าง

อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงการพัฒนาตามตัวชี้วัดของ SDGs ที่มีทั้งหมด 17 ตัว ที่ได้เน้นเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน ย่อมเป็นสิ่งสำคัญ

การพัฒนาที่สำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาคน เมื่อใดก็ตามที่คนในประเทศนั้นได้รับการพัฒนา ก็จะส่งผลให้ประเทศนั้นมีการพัฒนา และในการดำเนินการแก้ไขปัญหาใดก็ตาม ตัวบุคคลนั้นหรือตนเองต้องเป็นคนลุกขึ้นมาทำและต้องพัฒนาตนเองด้วย ซึ่งสามารถเริ่มต้นด้วยการหาประเด็นการพัฒนาตามตัวชี้วัด SDGs ตัวใดตัวหนึ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ก่อนได้ และค่อยๆ พัฒนาอย่างมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่ เนื่องด้วยการพัฒนาผ่านตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ SDGs นั้นเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีพลังเนื่องจากสามารถผลักดันในภาครัฐตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาในแนวทางนี้ได้ เนื่องจากเป็นหลักการพัฒนาของโลกในปัจจุบัน

บรรยายพิเศษ

“เมืองทุกมิติการจัดการที่อยู่อาศัย ในประเทศไทยและอาเซียนโดยชุมชนเป็นแกนหลัก”

โดย นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา
ที่ปรึกษาคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

การพัฒนา คือ การเมืองใหม่ ที่คนมีสิทธิในการคิดการวางแผน การเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นการสร้างความสมดุลของโครงสร้างอำนาจในพื้นที่ หากการทำงานพัฒนาไม่เกิดการปรับโครงสร้างในพื้นที่จะไม่เกิดการพัฒนายั่งยืน จึงต้องเป็นการเมืองของความร่วมมือ โดยเมืองในประเทศไทย และในเอเชียมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการเปลี่ยนแปลงของเมืองที่จะเกิดขึ้นได้ ก็จะมีการไล่รื้อ เมืองผู้คน ชุมชน ระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ผู้คนในเมือง จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์ปัจจุบันกว่า 1 ใน 7 ของประชากรโลก ยังต้องอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยที่ไม่มั่นคงอย่างสลัม โดยบางเมืองมีคนมากกว่าครึ่งต้องอาศัยในสลัม ซึ่งปัญหาของแนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นแนวทางหลักของสังคมคือ การไล่รื้อ บ้าน - สลัม - ชุมชนเดิมออก และสร้างบ้าน - เมือง - สลัม - ชุมชนใหม่ และในเอเชียได้มีแนวทางการปรับปรุง คือ บางประเทศมีแผน มีแนวทางการพัฒนา ขณะที่ในบางประเทศไม่มีแผนการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยการพัฒนาเมืองเลย หรือบางประเทศเป็นเรื่องของรัฐบาลกลางในการพัฒนาอย่างเดียว ซึ่งเป็นรูปแบบ top down

แนวโน้มความท้าทายของการพัฒนาในประเทศไทย เอเชีย เกิดการเคลื่อนย้ายผู้คนจากชนบทเข้าเมือง รัฐบาลแต่ละประเทศมีแนวโน้มในการรวมศูนย์มากขึ้น เกิดการไล่ที่ เกิดการอพยพย้ายถิ่นเพื่อทำมาหากิน การอยู่อาศัยแบบปัจเจกมากขึ้น ที่อยู่อาศัยอยู่ไกล ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีงบประมาณในการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัย

ยกตัวอย่างประเทศสิงคโปร์ ใช้เรื่องที่อยู่อาศัยในการสร้างสถานภาพ สร้างความเป็นพลเมืองให้กับผู้คนในเมือง คนสิงคโปร์มากกว่า 90% อาศัยอยู่ใน แพลต หลายประเทศทั่วโลกอยากนำแนวทางนี้มาพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นต้นแบบ แต่โมเดลนี้ไม่ได้เหมาะสมกับทุกพื้นที่ ซึ่งในเมืองไทย ได้มีกระบวนการคิดค้นเรื่องการแก้ไขปัญหาได้อย่างก้าวหน้าและรวดเร็วคือการแก้ไขปัญหาโดยประชาชน บนหลักคิดที่อยู่อาศัยไม่ใช่สินค้า ไม่ใช่ให้ใครมาสร้าง แต่ที่อยู่อาศัยคือการสร้างชุมชน ต้องให้คนในชุมชนเป็นหลักในการพัฒนา ตั้งการพัฒนาเมือง 3 ทิศ 1. เศรษฐกิจนำ 2. กายภาพเป็นหลัก (ต้องมีชุมชนมีเมืองที่ดีสวยงาม) 3. คนและสังคมเป็นหลัก เมืองจะพัฒนาไปทำไมถ้าไม่พัฒนาเพื่อคนในเมือง มีส่วนร่วมเชื่อมโยงวางแผนอย่างมีส่วนร่วม คนเศรษฐกิจดี เมืองเศรษฐกิจดี

ดังนั้นที่อยู่อาศัย คือ ระบบการอยู่อาศัยร่วมกัน ไม่ใช่แค่เรื่องที่อยู่ที่นอน แต่เป็นการสร้างสิทธิขั้นพื้นฐานร่วมกัน มีสวัสดิการ มีสังคมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ชุมชนเป็นรากฐานของการสร้างเมือง เป็นประชาชนที่ตื่นรู้ เกิดการเชื่อมโยงกันของคน คนเชื่อมโยงกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน และรัฐส่วนกลางต้องให้โอกาสท้องถิ่นท้องถิ่นที่รวมถึงภาคประชาชนในการดำเนินการร่วมกัน

“เมือง” ต้องสร้างพื้นที่ทางกายภาพ ให้เกิดการเชื่อมโยงของผู้คน เปิดพื้นที่ ให้ประชาชนได้มาร่วมใช้ประโยชน์ ให้คนได้มาใช้พื้นที่ร่วมกัน เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนได้มาทำกิจกรรมร่วม พัฒนาร่วมกันและต้องใช้รูปแบบการพัฒนาที่ให้ผู้คนเป็นหลัก ให้ชาวบ้านในพื้นที่เป็นผู้สำรวจ เป็นคนวางแผน วางผัง ออกแบบบ้าน และตัดสินใจแนวทางการพัฒนาร่วมกันในพื้นที่

ระบบการพัฒนาแนวทางใหม่ที่ พอช. ทำเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ เป็นระบบสินเชื่อและการเงินเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ผู้คนที่การพัฒนาเมืองไม่ได้หมายความว่าต้องไล่คนออกไป แต่เป็นการเปลี่ยนการพัฒนาใหม่ คนเดิม / ชุมชนเดิม / ปรับปรุงที่อยู่อาศัยใหม่ จัดพื้นที่ใหม่ ได้ “Inclusive City” ที่หมายถึงการที่คนทุกคนในเมืองได้เป็นส่วนหนึ่งของเมือง ได้มีที่อยู่อาศัยที่ดีที่สวยงามและปลอดภัย ในที่ดินเดิม และเรื่องบ้าน ที่อยู่อาศัย เป็นจุดเริ่มต้นให้ไปสู่การพัฒนาเรื่องอื่นๆ อย่างรอบด้าน เป็นการสร้างระบบใหม่ของเมืองที่มีองค์ประกอบจาก ท้องถิ่น / ชุมชน / สถาบันการศึกษา / ภาคอื่นๆ และขยายไปสู่ประเทศอื่นๆ 215 เมืองใน 19 ประเทศ และส่งผลให้ประเทศต่างๆ ในเอเชีย เกิดความตื่นตัวในการแก้ไขปัญหาอย่างกว้างขวาง เริ่มต้นการสำรวจและพัฒนาโดยคนในพื้นที่และท้องถิ่น

“สามวันเสร็จเจ็ดวันอยู่” บ้านมั่นคงเมืองบางปู โดย นายมะอายมิ่ง สาเล๊ะ

คณะทำงานเครือข่ายบ้านมั่นคงเมืองบางปู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

พื้นที่ของบางปู มีป่าชายเลนล้อมรอบ ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านยกสูง เมื่อก่อนเป็นชุมชนแออัด จากนั้นได้มีการพูดคุยและหารือร่วมกับเทศบาล พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัยมากกว่า 100 ปี การสร้างที่อยู่ ชุมชน อาศัยจะแก้ปัญหาด้วยการออม ทั้ง 7 ชุมชน 4 โซน ได้มีการเรียกช่างชุมชนร่วมวางแผนกับชาวบ้าน เพื่อสร้างบ้านให้กับชาวบ้านที่เดือนร้อน แบ่งงานเป็น 3 ช่วง สร้าง ซ่อม ต่อเติม เป็นเงิน 70,000 บาท ซึ่งช่างชุมชนคิดค่าแรง 15,000 บาท ใช้เวลา 3 วัน ในการสร้าง 7 วันสามารถเข้าอยู่ได้ แต่ยังไม่มีย่านเลขที่ เงินที่นำมาสร้างบ้าน จะคืนให้กองทุนเดือนละ 800 บาท เราใช้เงินในส่วนนี้หมุนเวียน 800 กว่าหลัง ในอนาคตเราจะใช้เงินกองทุนนี้เพื่อกู้ยืมด้านการศึกษา การพัฒนาอาชีพ และสร้างที่อยู่อาศัย ช่างของเราก็ยังได้มีการส่งช่างไปช่วยงานที่สตูล เพราะเราทำได้จริงตามสโลแกนของเรา

“สามวันเสร็จเจ็ดวันอยู่” บ้านมั่นคงบางปู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

เทศบาลตำบลบางปู ตั้งขึ้นเมื่อปี 2542 มีจำนวนครัวเรือน 1,892 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 9,530 คน

การดำเนินงาน “บ้านมั่นคง เมืองบางปู

การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดิน ปรับภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อม ระบบสาธารณูปโภค

- ปรับเปลี่ยนที่
- ถนนทางดิน
- ทำออกเรือ
- ดูระบายน้ำ

ผลที่เกิดขึ้น

1. สร้างความมั่นคงในที่ดิน
2. พัฒนาระบบกองทุน/กลุ่มออมทรัพย์
3. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน การจัดการขยะ: ปรับภูมิทัศน์
4. พัฒนาระบบกองทุนเทศบาลตำบลบางปู/กลุ่มออมทรัพย์

โดยมีการเชื่อมโยงกองทุนก๊อปปี้บิต กองทุนที่อยู่อาศัย (โครงการไทยเข้มแข็ง) กลุ่มออมทรัพย์บ้านมั่นคง และพัฒนาเพื่อยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

พัฒนาคุณภาพชีวิต

- จัดกระบวนการประเมินศักยภาพชุมชนเพื่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนบางปูทุกมิติ (เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม สุขภาพ)
- จัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และประสานภาคีที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาและแก้ไข

- ด้านเศรษฐกิจ-พัฒนากลุ่มอาชีพในทต.บางปู กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังทั้ง 6 กลุ่ม, กลุ่มเลี้ยงปลากระชัง 4 กลุ่ม, กลุ่มเลี้ยงปลาในถัง 1 กลุ่ม, ส่งเสริมการแปรรูปอาหารทะเล
- ด้านสังคม-ส่งเสริมเรื่องการออกกักตักอาหารสุขภาพ, สนับสนุนการเรียนการสอนกลุ่มชุมชน
- ด้านทรัพยากร-ประเมินสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นกำลังดำเนินการแก้ไข, พัฒนาคณะกรรมาธิการที่อยู่อาศัย-พัฒนาจัดตั้งกลุ่มผู้เดือดร้อนครัวเรือนและบ้านเช่าเพื่อเสนอโครงการบ้านมั่นคงซื้อที่ดินใหม่

สภาพ
ปัญหา

มีชุมชนทรุด
ที่ดินขายเอสม

มีปัญหาด้านกายภาพ
- การก่อสร้างที่อยู่อาศัย
ที่สภาพทรุดโทรม
- ปัญหาอุทกภัยและสิ่งแวดล้อม
(ปัญหาน้ำขุ่น/น้ำเน่า)

ปัญหาชุมชนแออัด

“คน คลอง เมือง 2561” โดย นายอวยชัย สุดประเสริฐ

ก่อนหน้านั้นมีสถานะการอาศัยอยู่ในที่ดินของกรมธนารักษ์อย่างผิดกฎหมาย ซึ่ง 20 กว่าปีต่อมาก็ได้อาศัยอยู่ในที่ที่ถูกต้อง

ในเขตสายไหม 8 ชุมชนและคลองลาดพร้าว กำลังดำเนินการก่อสร้างที่ได้มีโอกาสร่วมมือกับพี่น้องในชุมชนแก้ปัญหา ใช้ทรัพยากรจากน้ำพักน้ำแรงของตัวเอง ร่วมกับ พอช. ซึ่งพื้นที่ในคลองลาดพร้าวก็ประสบความสำเร็จในการสร้างที่อยู่อาศัยและปรับปรุงพื้นที่ได้อย่างสวยงาม ซึ่งเป็นชุมชนของศาลเจ้าพ่อสมบุญเมื่อก่อนพื้นที่ตรงนี้เป็นท่าเรือขนส่งสินค้าเก่า ต่อมาเมืองเจริญขึ้นก็กลายเป็นถนนหนทาง

จุดที่น่าสนใจจุดหนึ่งของการแก้ไขปัญหาพร้อมกันคือมีบ้านกลาง 1 หลัง ให้สมาชิกออกคนละ 1,003 บาท ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส แต่ตอนนี้ไม่เจ้าของ จึงปล่อยให้

“คน คลอง เมือง 2561”

พหุโยธิน 54 จ.กรุงเทพมหานคร

โครงการบ้านมั่นคงแก้ไขปัญหาที่อยู่ชุมชนริมคลองศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54

ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54 ตั้งอยู่ในพื้นที่ซอยพหุโยธิน 54 เขตสายไหม มีครัวเรือนจำนวน 64 ครัวเรือน ประชากร รวม 289 คน ตั้งอยู่ในพื้นที่กรมที่ดินของกรมธนารักษ์ ได้รับผลกระทบจากนโยบายแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดและการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำลำน้ำสาธารณะ ตามมติรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2555

11 กระบวนการ การแก้ไขปัญหา

- 1 สร้างความเข้าใจโครงการ : การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกถือเป็นสิ่งสำคัญ
- 2 สำรวจข้อมูล รวบรวมข้อมูล ที่ขาดเหลือ : พลังการจัดการข้อมูลร่วมกัน
- 3 ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ : กองทุนชุมชนเพื่อชุมชน
- 4 การตั้งสหกรณ์ : รวมคนมากกว่าการรวมทุน
- 5 การจัดการเรื่องที่ดิน : อมาตย์ที่เรากำหนดร่วมกัน
- 6 การออกแบบสิ่งชุมชน / แบบบ้าน : สร้างภาพอนาคตร่วมกัน
- 7 การเสนอโครงการและงบประมาณ / อำนวยสินเชื่อ : เมื่อชุมชนเป็นเจ้าของ
- 8 วางแผน ขออนุญาตการก่อสร้าง และวิจัยยา : ปลูกพลังการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ
- 9 ทำนิติกรรมสัญญาตั้งเบงกอบประมาณ : เรียนรู้การบริหารจัดการโดยชุมชน
- 10 ก่อสร้าง : เสริมพลังความร่วมมือกับภาคีทุกศาสตร์
- 11 การพัฒนาคุณภาพชีวิต : จากปัจจุบันสู่อนาคตที่ต้องร่วมกันสร้าง

ข้อค้นพบ

- 1 การแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) ของชุมชน
- 2 การทบทวนข้อมูลโดยชุมชน ยืนยันความถูกต้อง และนำมาสู่การตัดสินใจร่วม
- 3 การบันทึกข้อมูล ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ใช้ในสื่อสารกับสมาชิกชุมชน
- 4 การหาคุณค่าร่วมของ ชุมชน เช่น วัฒนธรรมความเชื่อ
- 5 พิธีกรรม ศาลเจ้าพ่อสมบุญ
- 6 การทำงานที่ยืดหยุ่น ปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์เป็นพื้นที่
- 6 สร้างการเรื่อถึงจุดแข็งของชุมชน และมีการระดมทุน สนับสนุน
- 7 ความเข้มแข็งของชุมชน
- 7 การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น การระดมทุนสร้างบ้านกลาง
- 8 ให้ความสำคัญกับผู้อยู่ในชุมชน
- 8 การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่รูปธรรมใน การพัฒนาที่อยู่อาศัย

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

“ช่วงเปาโมเดล แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชนบททุกมิติ ตามแนวศาสตร์พระราช” โดย นายรุ่งสุริยา เชียงชिरะ

ความยากจนของคนในพื้นที่ ปัญหาสุขภาพ ที่อยู่อาศัย ที่ดิน ยังเป็นปัญหาที่คนในพื้นที่ที่จะต้องแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องบ้านที่จะต้องมีการซ่อมสร้างที่อยู่อาศัย มีอาชีพให้ทำ และมีที่ดินเป็นของตนเอง

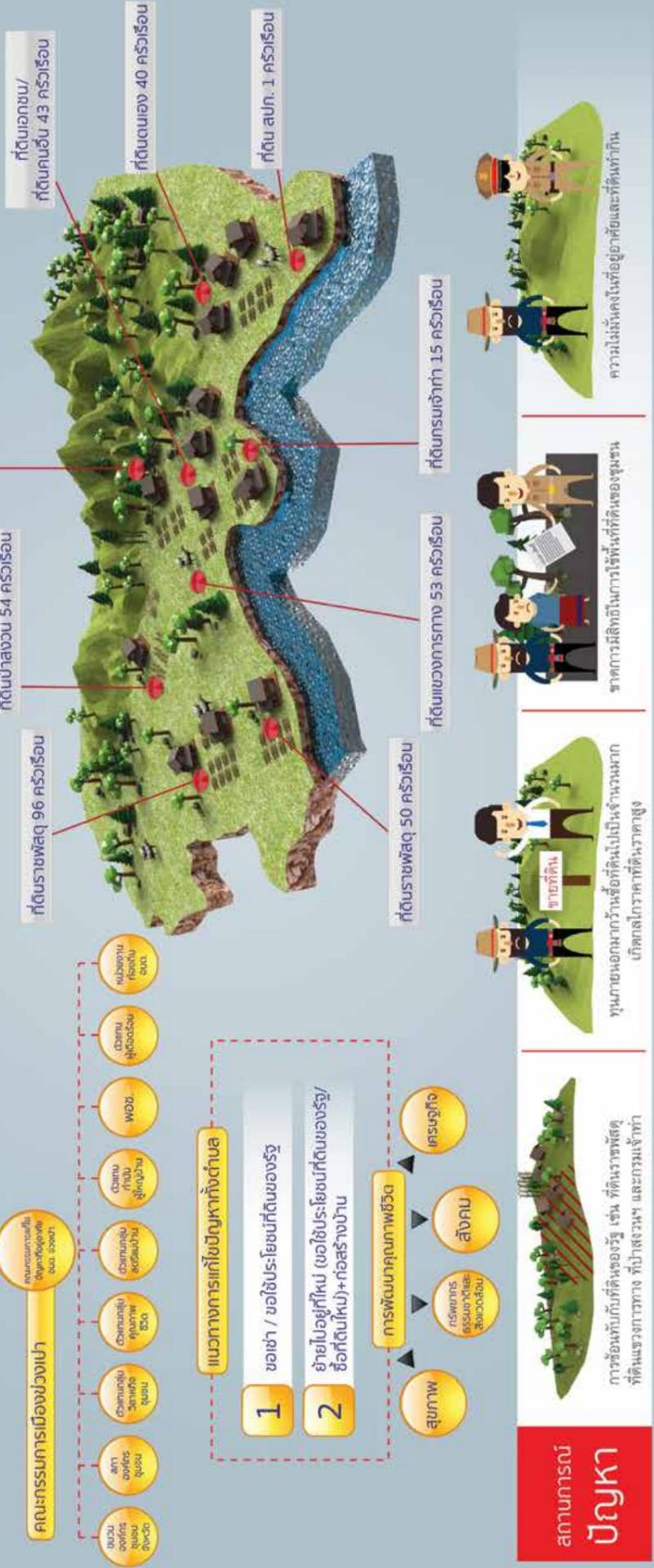
สิ่งที่ต้องทำคือ หากกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบบ้าน โดยการออกแบบด้วยตัวเอง และมี พอช. เป็นหน่วยประสานงาน สร้างร่วมมือกับท้องถิ่น โดยจะต้องจัดสรรอย่างเท่าเทียม ทั้งการทำเวทีเมือง หาความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ สร้างความเข้าใจให้กับผู้นำท้องถิ่น การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากช่วงเปาโมเดลเราได้มีการให้ความรู้เรื่องที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และการเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่เป็นศูนย์รวมของคนทุกช่วงวัย สุขภาพ สาธารณูปโภค แก่คนในชุมชนด้วย

การให้ความสำคัญกับท้องถิ่น โดยต้องร่วมมือกับหน่วยงานภาคี คู่มือชุมชนแปลงสาธิต ผ่านกระบวนการประชุมหารือร่วมกับ 358 ครัวเรือน ขณะนี้มี 4 โครงการที่ขับเคลื่อนอยู่ที่ให้คนในชุมชนร่วมดำเนินการ

“ช่วงเปาโมเดล แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชนบททุกมิติตามแนวศาสตร์พระราช” ต. ช่วงเปา อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่

ข้อมูลตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตำบลขนาดเล็ก ที่แยกออกมาจากตำบลบ้านหลวง เนื่องจากมีประชากรทั้งหมดไม่ถึง 1,000 คน ทำให้การปกครองไม่ทั่วถึง จึงได้แยกออกมาเป็นตำบลช่วงเปา เมื่อปี พ.ศ. 2519 ซึ่งถือว่าตำบลช่วงเปา เป็นตำบลใหม่ของเชียงใหม่ตอนเหนือ มีพื้นที่ 2,872 ไร่ 2 งาน 25.53 ตารางวา มีประชากร 5,925 คน จำนวนครัวเรือน 2,408 ครัวเรือน

บันทึก

THAILAND SOCIAL EXPO

วันที่ 4 สิงหาคม 2561 | ณ ห้องประชุมพีบีที 4 เมืองทองธานี

TED TALK

นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

อำนาจเจริญเมืองธรรมเกษตร : นายวิรัตน์ สุขกุล ผู้แทนเครือข่ายองค์กรชุมชน จ.อำนาจเจริญ

จังหวัดอำนาจเจริญแยกมาจาก จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดต้นๆ ที่มีฐานะยากจนอันดับสามจาก จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระยะ 10 ปี ขวบนพี่น้อง หน่วยงานราชการที่ทำงานพัฒนาแต่ไม่ทำให้ คนรวยขึ้น จึงได้มีการหารือในวงเล็กๆ มีข้อสรุป คือ ปัญหาความยากจนเกิดจาก ปัญหาโครงสร้างโลก โครงสร้างสังคมทั้งประเทศ กระแทกกับทั้งระดับประเทศ ชุมชน ท้องถิ่น ชาวบ้านเหมือนไก่ที่อยู่ในสุ่ม จะได้รับอาหารเฉพาะที่คนมา ป้อนให้ จึงได้มีการสรุปบทเรียน โดยต้องเริ่มปลูกจิตสำนึกให้คนลุกขึ้นมาจัดการ ตนเอง เพราะงานปกติไม่ตอบสนองการแก้ปัญหาได้ ผลักดันให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการ ตนเองได้ จึงจะแก้วิกฤตความยากจนได้ โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือ ในการทำงาน ซึ่งมี 63 ตำบล ภายใต้ข้อตกลง คือ การสร้างธรรมนูญหรือ ข้อตกลงร่วมกันในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของขบวนชุมชน โดยการวิเคราะห์ สังคม ชุมชน ระดับตำบล มีกระบวนการจัดทำธรรมนูญ และเปิดเวทีประกาศ เมื่อปี 2535 ใช้ธรรมนูญเป็นเครื่องมือขบวนพี่น้องสร้างสำนึกการจัดการตนเอง ในปี 2555 และปี 2556 ได้ขับทำเรื่องนโยบายจังหวัดโดยขับเคลื่อนนโยบาย เรื่องเมืองธรรมเกษตร เนื่องจากประชาชนมีอาชีพเกษตรและมีพระคู่บ้านคู่เมือง ต่อมาอีก 1 ปี จึงได้ทำเรื่องจัดการตนเองในแนวธรรมเกษตรและประกาศใช้แผน มีคนร่วม 27,000 คน ได้เอาแผนชุมชนไปมอบให้ส่วนราชการ ปีถัดมามีการ ปรับวิสัยทัศน์เป็น “อำนาจเจริญเมืองธรรมเกษตร” การที่จังหวัดปรับวิสัยทัศน์ แสดงว่าประชาชนมีพลังพอที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้ สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้ว่าฯ รับเป็นนโยบาย และเอาแผนประชาชน 30% เป็นแผนของจังหวัด และให้ อปท. ปรับทิศทางการพัฒนาให้ล้อกับทิศทางของประชาชน รวมทั้งของระบบ การศึกษาก็เช่นกัน ปัญหาอุปสรรค คือ นโยบายข้างบนเอาเศรษฐกิจนำสังคม ทำให้ อำนาจเจริญเป็นโรงงานน้ำตาล และไฟฟ้าชีวมวล ซึ่งย้อนแย้งกับทิศทางการพัฒนาเมืองธรรมเกษตร จึงมีการต่อสู้ทางข้อมูล ศึกษา EIA ซึ่งไม่ผ่าน แต่ยังคงสู้กับนักวิชาการ ปัจจุบัน EIA ผ่านโดยอยู่ระหว่างปรับปรุงให้สมบูรณ์ โดยสรุป ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นต้องจัดการตนเองให้ได้ รัฐหรือส่วนกลางต้องกระจายอำนาจ ให้ชุมชนจัดการตนเองได้ในทุกมิติ

“อำนาจเจริญเมืองธรรมเกษตร” จ.อำนาจเจริญ

ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ “อำนาจเจริญ เมืองธรรมเกษตร”
คือ เมืองที่ประชาชนเป็นเจ้าของ อยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค เสมอธรรม ดำรงวิถีเกษตรอินทรีย์ มีการศึกษาแก้แค้น อนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาวิถีให้มั่นคง

**กระบวนการจัดทำ
“ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ”
สู่ “เมืองธรรมเกษตร”**

- 9** **ตำบล**
จัดเวทีระดับตำบล ระดมความคิดเห็น
ถึงแนวทางเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข
- 10** **จังหวัด**
ยกร่างธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ โดยการทำข้อมูล
จากเวทีระดับตำบล/หมู่บ้านแยกกว้างพร้อมระดมความเห็น
เพิ่มเติม
 - สภาองค์กรชุมชน ๖๓ ตำบล (พื้นที่ๆ ละ ๓ คน)
 - ตัวแทนภาคีความร่วมมือ ๕๐ คน
- 11** **ตำบล**
นำกรอบแนวคิดร่างธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ
แก้ไขเพิ่มเติม
 - ผู้ทรงคุณวุฒิ/ปราชญ์
 - นายกษ
 - สมาชิก อปท./ผู้ใหญ่บ้าน
 - ผู้แทนองค์กรชุมชน (ผู้ไม่ทางการ
และผู้นำธรรมชาติด)
- 12** **จังหวัด**
นำข้อมูลจากเวทีระดับตำบลสังเคราะห์ย่อร่าง เนื้อหา
จัดทำร่างธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ
- 13** **ตำบล**
จัดเวทีประชาพิจารณ์ร่วมกับภาคีรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง
และร่วมรับธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ

**การประกาศใช้
ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ**
(ผู้เข้าร่วมกว่า ๑๕,๐๐๐ คน)
๑๓ ก.พ. ๕๕

สภาอุดรฯจัดการตนเอง : นายประวัติ กองเมืองปัก

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอุดรฯ อ.อุดรฯ จ.มหาสารคาม

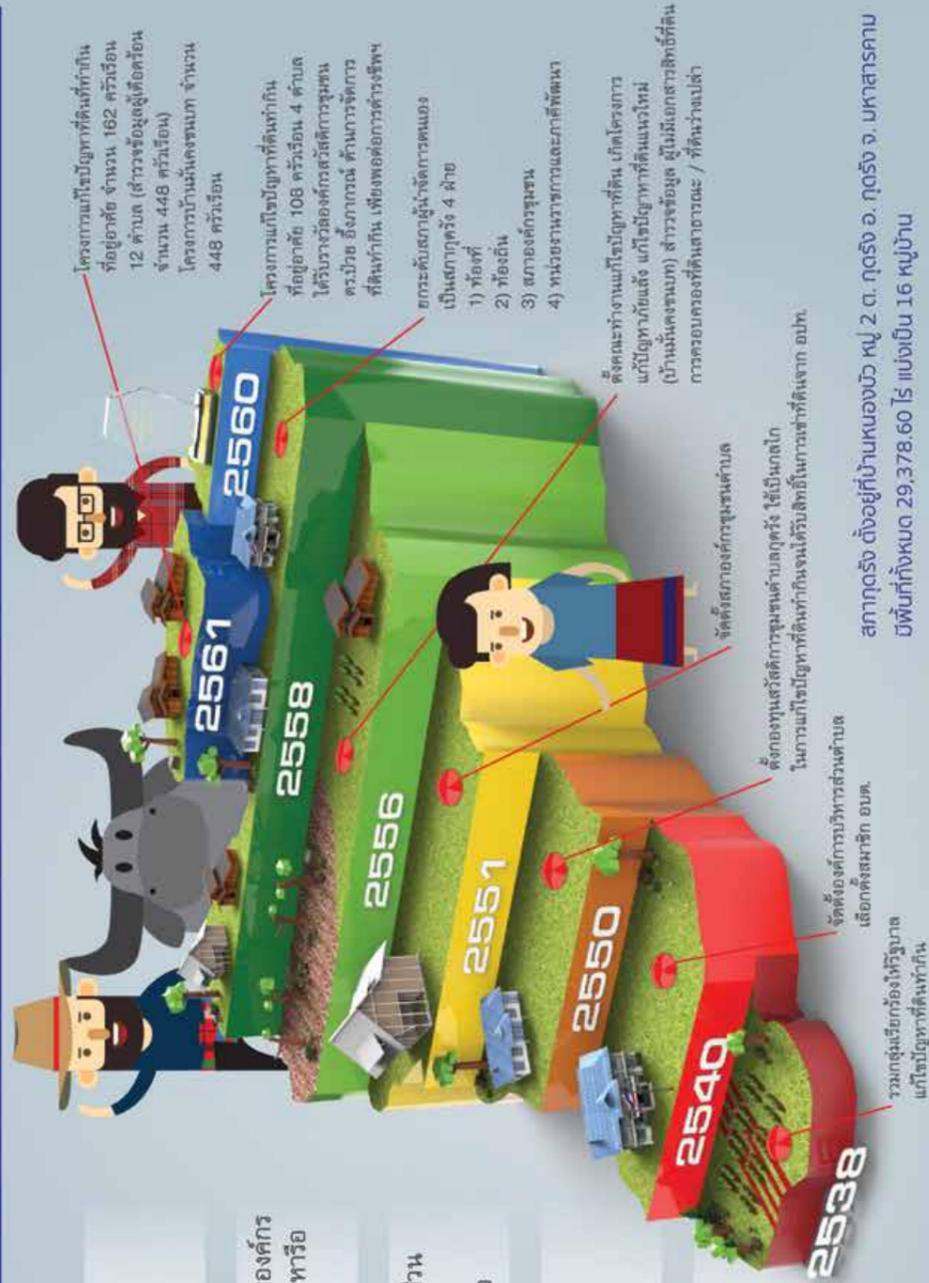
จากสถานการณ์ชุมชนท้องถิ่น มีการพัฒนาล้นเหลือ มี พ.ร.บ.สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเหล่านี้มีอำนาจจำกัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งเรื่องของ พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองของรัฐ กระทั่ง พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน สิ่งเหล่านี้คิดว่ามีอำนาจปกครองท้องถิ่นซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน แต่หน่วยแต่ละคนเข้ามาทั้งจากการเลือกตั้ง การเข้าสู่อำนาจของคนทีบริหารท้องถิ่น เป็นการเข้าไปมีอำนาจและใช้อำนาจในการพัฒนาตนเอง ไม่ได้พัฒนาชุมชนท้องถิ่น อำนาจจึงผ่านเพียงการเลือกตั้ง การบริหารจัดการท้องถิ่นมีการขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น กระทั่งเริ่มรู้สึกว่ามีทั้งคนที่รักและคนที่ไม่ชอบ ต่อมาได้มีกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น จึงใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจกับชุมชน โดยมี 3 หน่วยที่เข้าร่วมเคลื่อน คือ ท้องที่ ท้องถิ่น และสภาองค์กรชุมชนที่ก่อตั้งเมื่อปี 2551 และใช้ยุทธศาสตร์แผนฯ ในการขับเคลื่อนงาน จะเห็นว่าชุมชนถูกอำนาจสั่งการแนวตั้ง จึงไม่สามารถพัฒนาได้ตามเป้าหมาย จึงใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำแผนพัฒนา 3 ด้าน เอาหน่วยงาน 5 หน่วยเข้าร่วม โดยมี ภาครัฐและวิชาการเพิ่มเข้าร่วม มีเงื่อนไขว่าทุกเรื่องเข้ามาต้องอยู่ใน 1 ตำบล 1 แผนพัฒนา การพัฒนาของชุมชนตามที่ชุมชนกำหนดไว้ ใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนในการขับเคลื่อน จับมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดูแลคนตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่เด็กถึงสูงวัย และใช้กลไกที่เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของพี่น้อง คือ ชุมชนในการจัดสรรงบประมาณ โดยมีกรรมการกำกับบริหารในการจัดสรร ส่วนการทำแผนพัฒนามีการจัดทำประชาคมในทุกหมู่บ้าน และเสนอต่อสภา อบต.เพื่อกำหนดตามระเบียบงบประมาณ สุดท้ายคำตอบอยู่ที่อำนาจ โดยการดึงอำนาจรัฐมาใช้ในการจัดการตนเองและแก้ปัญหาชุมชน

“สภาอุดรฯจัดการตนเอง” ต. ภูดิ่ง อ. ภูดิ่ง จ. มหาสารคาม

สภาอุดรฯ มุ่งสร้าง พัฒนา

- 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในรูปแบบประชาธิปไตย
- 2 สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เชื่อมโยงกลุ่มองค์กรองค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานเป็นเครือข่ายหรือเรียนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาท้องถิ่น
- 3 เสริมสร้างการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ เชื่อมโยงทุกภาคส่วน ร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมาย ร่วมทุน ร่วมจัดการ ติดตามความก้าวหน้าของพื้นที่ และแบ่งปันความสำเร็จ
- 4 ร่วมปกป้องรักษา อนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น
- 5 ส่งเสริมระบบการเมืองและการตรวจสอบของภาคประชาชน

แม่แจ่มโมเดลพลัส : นายเดโช ไชยภัท

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาคเหนือ) จ.เชียงใหม่

แม่แจ่มโมเดล เป็นโมเดลการแก้ปัญหาที่ร่วมกับทุกฝ่าย จะเห็นได้ว่าจากปัญหาความยากจนของคนส่วนใหญ่ที่มีปัญหาของการเข้าถึงสิทธิ การแก้ปัญหาลดความเหลื่อมล้ำ จำเป็นต้องเข้าไปแก้ปัญหาเรื่องสิทธิให้ได้ รวมไปถึงสิทธิในการใช้พื้นที่ ซึ่งพบว่าส่วนหนึ่งการใช้พื้นที่ยังไม่ตอบโจทย์การแก้ปัญหา แม่แจ่มโมเดลพื้นที่ 31 ล้านไร่ ในการเข้าถึงสิทธิโดยต้องแปลงเปลี่ยนกฎหมาย เปลี่ยนความรู้ เปลี่ยนแปลงความเข้าใจ โดยต้องมีพื้นที่รูปธรรมสร้างการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงต้องมีการเคลื่อนเพื่อสร้างพื้นที่รูปธรรมที่แม่แจ่ม เพื่อจัดการตนเองและนำไปสู่การแก้ปัญหาทางนโยบาย สร้างเรื่องเศรษฐกิจได้ แม่แจ่มจึงต้องการสร้างอำนาจต่อรองเพื่อการแก้ปัญหาในพื้นที่แม่แจ่มพื้นที่ 4 แสนไร่ ในพื้นที่ป่า 90% ซึ่งแก้ปัญหาได้ยากมากกว่าพื้นที่ทั่วไป ดังนั้นแม่แจ่มจึงต้องสร้างกระบวนการจัดการตนเอง นำความสำเร็จไปร่วมกับหน่วยงานอื่นในการบริหารจัดการทั้งกับกรมป่าไม้ กระทรวงมหาดไทย เป็นความร่วมมือภายใต้การจัดการตนเองโดยมีแผนของชุมชนเป็นหลัก ที่ผ่านมามีการสำรวจ จัดทำข้อมูล เป็นการนำข้อมูลเพื่อเปลี่ยนให้หน่วยงานยอมรับให้มากขึ้น ท้องถิ่นจัดการข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเคลื่อนไหวให้จังหวัดกำหนดนโยบายในการจัดการตนเอง ได้ทำให้มีพื้นที่ปลอดภัยเกิดขึ้น เกิดการแก้ปัญหาไฟป่าได้ ประมาณ 70% ประสานงานหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมเคลื่อนงาน ขยายผลสู่การสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ซึ่งยากกว่าเรื่องสิทธิชุมชน ปัจจุบันอยู่ในช่วงการขยายเรื่องสิทธิไปสู่การทำเรื่องเศรษฐกิจ โดยสรุปแม่แจ่มโมเดลเป็นเศรษฐกิจที่เป็นโมเดลพื้นที่ลุกขึ้นมาจัดการตนเอง เป็นพื้นที่จัดการหน่วยงานรัฐ เป็นพื้นที่จัดการตนเองและเป็นพื้นที่จัดการทางเศรษฐกิจ จึงจะนำไปสู่การจัดการตนเอง

“แม่แจ่มโมเดลพลัส”

อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

พักชำระหนี้
MENU ปศุสัตว์ โคม ข้าวโพดหวาน
กาแฟ ไผ่ ไม้เศรษฐกิจ ฯลฯ

ปลายน้ำ
ตลาด

- ผู้ซื้อ ผู้บริโภค
- สัญญาซื้อขาย/ประกันราคา
- Mass Product
- Niche Market

กลางน้ำ
แปรรูป

- ยากทาง
- ทัศนกรรม
- สถาบันวิชาการ หน่วยงาน
- ความสำเร็จ กระบวนการ

ต้นน้ำ
การผลิต

- พื้นที่การผลิต-ปลูก
- ปริมาณผลผลิต
- ความรู้ในการปลูก
- การลงทุนเริ่มต้น (เช่น กล้าไม้)
- สัญญาการขาย

การใช้จ่ายชีวิตประจำวัน ศักยภาพใช้หนี้
ศักยภาพการเพิ่มพื้นที่ป่า
ที่บูรณาการ

สภาพ
ปัญหา

สิทธิ สิทธิพื้นที่ 1.7 ล้านไร่ ที่ใช้ประโยชน์ 437,712 ไร่
มีเอกสารพื้นที่ 23,815 หรือ 1.40 %

โอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐ
น้ำ ไฟ ถนน ฯลฯ สามารถอุปโภคพื้นฐาน

ความเชื่อมโยงของพืชเศรษฐกิจ
แต่เป็นไร่ข้าวโพดกว่า 100,000 ไร่
ใช้สารเคมี ดินเสื่อม จะขายทุกพื้นที่เข้า

ความเป็นอยู่ในการดำรงชีพ
หนี้สิน คุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน

โครงการอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
แผนปฏิบัติการจากอำเภอ เข้าจังหวัด
อยู่ระหว่างการประชุม โดย กสจ.

GIS

ความรู้: พลัง - แปรรูป - ตลาด
การตรวจสอบย้อนกลับ

การจัดการทรัพยากร

กลุ่มองค์กร

ระดับหมู่บ้าน
ระดับตำบล
ระดับอำเภอ
ระดับจังหวัด-ชาติ

ฟังงาแห่งความสุข : นายไมตรี จงไกรจักร์

จ.ฟังงา

ฟังงาแห่งความสุขเกิดขึ้นจากการมีแหล่งทุนเข้ามาพัฒนาที่จังหวัดและคนของแหล่งทุนจะตอบโจทย์ตนเอง จึงได้มีการสรุปบทเรียนร่วมกันว่า การพัฒนาเป็นการทำเพื่อตอบตัวชีวิตของแหล่งทุนหรือไม่ จึงได้มีการลงไปศึกษาดูงานในพื้นที่คุณวิริรัตน์ สุขกุล ที่จังหวัดอำนาจเจริญ และคุณสวิง ต้นอูด ที่จังหวัดเชียงใหม่ และมีการออกแบบการพัฒนาโดยกำหนดเป้าหมายของจังหวัด ซึ่งพบว่าฟังงาเป็นจังหวัดที่มีความสุขต่อเนื่องมานาน และขยับลงมาเป็นที่ 2 รองจาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน การเรียนรู้จาก 2 จังหวัด ทหารีหรือร่วมกันว่าฟังงาแห่งความสุขเป็นอย่างไร โดยให้คนในฟังงาเป็นคนกำหนด ได้เกิดเป็นวาทะกรรมการเคลื่อนฟังงาแห่งความสุข และได้ขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายโดยเริ่มจากการส่งตัวแทนชุมชนเข้าไปอยู่ในกลไกหน่วยรัฐต่างๆ ประมาณ 2 คน ส่งให้ต่อมาได้เกิดหน่วยงาน เช่น หอการค้าจังหวัด ประกาศผ่านสื่อ “ฟังงาแห่งความสุข” และต่อมามีอีกหลายหน่วยงานต่างๆ ประกาศเป็นนโยบายฟังงาเมืองแห่งความสุข และจากนั้นทางผู้ว่าฯ ได้ประกาศนโยบาย “ฟังงาเมืองแห่งความสุข” ตามแนวทางของทุกหน่วยงาน

ต่อมาในการวางกิจกรรมได้มีการจัดสัมมนาฟังงาแห่งความสุข โดยผู้ว่าฯ เป็นคนขับเคลื่อนสำคัญและมีการประกาศให้แต่ละหน่วยงานสนับสนุนงบ ปีละ 2 ล้านบาท เพื่อเคลื่อนฟังงาแห่งความสุข ทำเรื่องภัยพิบัติ ทำเรื่องธรรมาภิบาลจังหวัด เกิดการเชื่อมโยงกับภาคีพัฒนาต่างๆ เพื่อร่วมเคลื่อนงาน ต่อมาเมื่อสถานการณ์การใช้ นโยบายทวงคืนผืนป่า เพื่อสร้างสนามบินขึ้น ทางคนฟังงาร่วมตัวกันเคลื่อนไม่เอาสนามบินกระแทงยุติโครงการไป โจทย์ที่ท้าทาย คือ มีการเคลื่อนแผนเพื่อให้กำหนดเป็นนโยบายของผู้ว่าฯและหน่วยงานต่างๆ โดยเป็นแผนงานที่ทำร่วมกับทุกคน ทุกส่วนงาน ซึ่งเป็นโจทย์ที่นำไปสู่การสร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน หัวใจสำคัญคือ เรื่องการพัฒนาคน คนแต่ละคนต้องมองในมุมเดียวกัน ประสานนักวิชาการเข้าไปสร้างความเข้าใจกับทีมให้เป็นความเป็นหนึ่งเดียว กระบวนการเกิดจากภาคีที่เข้าใจกัน สำคัญต้องร่วมกับภาคี และต้องมีภาคีที่เดินหน้าไปด้วยกัน

“ฟังงาแห่งความสุข”

ความเป็นมาของ
ขบวนการชุมชน
จังหวัดฟังงา

ปี 2540

มีการรวมตัวของแกนนำหลักๆ ในชุมชน คณะทำงานของทุน เพื่อการลงมือทำเรื่อง หรือกองทุน SF.

ปี 2543-2546

ได้มีโอกาสพบปะกับทุนชน. 4 ภาค เช่น และแม่แบบชุมชน กองทุนผู้สูงอายุ งานกับญาติที่อื่น การจัดการวิทยากร การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ ฯลฯ

ปี 2547

เกิดปัญหาภัยแล้งมี การดูแลรักษาจัดการตนเอง

ปี 2551

ชมรมองค์กรชุมชนได้รวมกันผลักดัน จนเกิดพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน

10 ยุทธศาสตร์สู่ฟังงาแห่งความสุข

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ทั้งการท่องเที่ยว เกษตร ประมง และอุตสาหกรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างระบบการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาด้านนวัตกรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความมั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนเป็นธรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างระบบการมีส่วนร่วม ในการฟื้นฟูพื้นที่ภัยพิบัติ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- รวมทั้งนโยบายการวางผังเมือง การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างระบบการร่วมมือในภาครัฐ ประชาชน วัฒนธรรม ตามความเหมาะสม
- รวมกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น

- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างระบบความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 การสร้างระบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อลดรายจ่าย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างครอบครัวแห่งความสุข
- ยุทธศาสตร์ที่ 8 การส่งเสริมระบบการพัชวิถีชีวิตการชุมชน ผู้สวัสดิการสังคม โดยความร่วมมือ 4 ฝ่าย (ชุมชน ท้องถิ่น รัฐบาล และเอกชน)
- ยุทธศาสตร์ที่ 9 การส่งเสริมระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ การสร้างความเชื่อมโยงและบูรณาการดูแลสุขภาพของประชาชนอย่างมีส่วนร่วม
- ยุทธศาสตร์ที่ 10 การสร้างระบบการเมืองภาคพลเมือง ประชาธิปไตยชุมชน การมีส่วนร่วมให้เกิดธรรมาภิบาล

สภาพแห่ง
การเปลี่ยนแปลง

ความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

ปัญหาหนี้สิน

ธนาคารความดี ความดีแลกตั้งค์ :

นายสิวโรต จิตนิยม
ต.ค.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

สิ่งที่เริ่มพัฒนา คือ สภาผู้นำของตำบล ควบคู่กับสภาเทศบาลตำบล เครือข่ายการทำงานโดยใช้ปฏิทินชุมชน กระบวนการรวมกลุ่ม และแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนที่สำคัญ การเป็นตำบลหนองสาหร่ายกับอาชีพเกษตรกรรมเป็นการอยู่กับธรรมชาติ ใช้คำว่า “เกษตรกรรมสร้างสุข” เพื่อสร้างความสุขที่ดี เชื่อว่าภาคเกษตรทุกพื้นที่จะเหมือนกัน พอเริ่มใช้ GDP เริ่มใช้เงินเป็นเป้าหมายคนไทยต้องมีรายได้ จากอดีต “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” พอเปลี่ยนวิถีการผลิตโดยขาดภูมิปัญญา แรงทำนา แรงทำเงิน จึงเกิด “ในน้ำมียาในนามีหนี้” ชุมชนเกิดปัญหาสุขภาพเริ่มเบ้หนี้สินภาคเกษตร จึงได้มีการเริ่มไปเรียนรู้ ดูงานหลายจังหวัดในประเทศไทย และกลับมาทำแผนที่ตำบลหนองสาหร่าย เป็นเรื่องจำเป็นมากในการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยน ได้เริ่มทำแผนตำบล ทำแผนชีวิต ทุกคนทำชีวิตของตนเอง ใช้คุณธรรมและความดีมาช่วยคน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมของตำบลจะต้องมีความสุข ทั้งหมดมาจากหลักการของในหลวงรัชกาลที่ 9 เอามาปรับใช้กับคนหนองสาหร่าย พระองค์ทรงเป็นนักเกษตร นักดนตรี หมอ พระภิกษุ ฯลฯ เรามีความโชคดีที่มี อ.ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม มาช่วยความคิด การปฏิบัติการ ทำให้เกิดการพัฒนาตามแผน ตามปฏิทินที่วางไว้ หนองสาหร่ายมี 7 ปัญหาที่ต้องแก้ไข จึงต้องทำทุกเรื่อง ทำให้เกิด 10 ระบบที่ต้องทำ คือ สร้างโรงน้ำดื่ม โรงขนม ที่สำคัญคือการแก้ปัญหาหนี้ ซึ่งเป็นปัญหามาก มีสถาบันการเงิน ต้องลดภาระหนี้สินให้ได้ มีเงินทุนเกือบ 100 ล้านบาท มีเงินหมุนเวียนเกือบทุกอย่าง สร้างระบบทุกเรื่องกับการใช้ภาคเกษตร จะเห็นว่าสถาบันการเงิน ธรรมนุญตำบล ความดี 23 ข้อ จึงไปสู่การออม ถ้ามีความดี 11 ข้อ ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ ความดีของหนองสาหร่าย ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา และไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เรียนเชิญทุกท่าน ทำความดีด้วยกัน ความดีที่ทำแล้วเกิดประโยชน์กับเรา ความดีทำให้เราเจริญรุ่งเรือง การปิดทองหลังพระทำให้พระสวยงามทั้งองค์ นี่คือหลักที่หนองสาหร่ายใช้ อนาคตของคนหนองสาหร่าย ต้องให้คนหนองสาหร่ายเป็นคนกำหนดเอง

“ธนาคารความดี ความดีแลกตั้งค์”

ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชากร 3,840 คน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบปนทราย มีคลองส่งน้ำมาจากเขื่อนท่าม่วง (เขื่อนวชิราลงกรณ์) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา และรับจ้าง

ธนาคารความดี ความดีแลกตั้งค์

รูปธรรมต้นแบบการจัดการของตัวเองของชุมชน อาทิ ธนาคารความดี ตามเกณฑ์ 22 ความดี 63 ตัวชี้วัด การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนเชื่อมโยง การแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยการใช้ความดีเข้าถึงแหล่งทุน การสร้างระบบและกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชน มีการพัฒนายกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยมีความสุขของคนในตำบลเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

เรียนรู้วิถีเกษตรอินทรีย์ จากแปลงสู่ปาก : นายสุนทร คมคาย

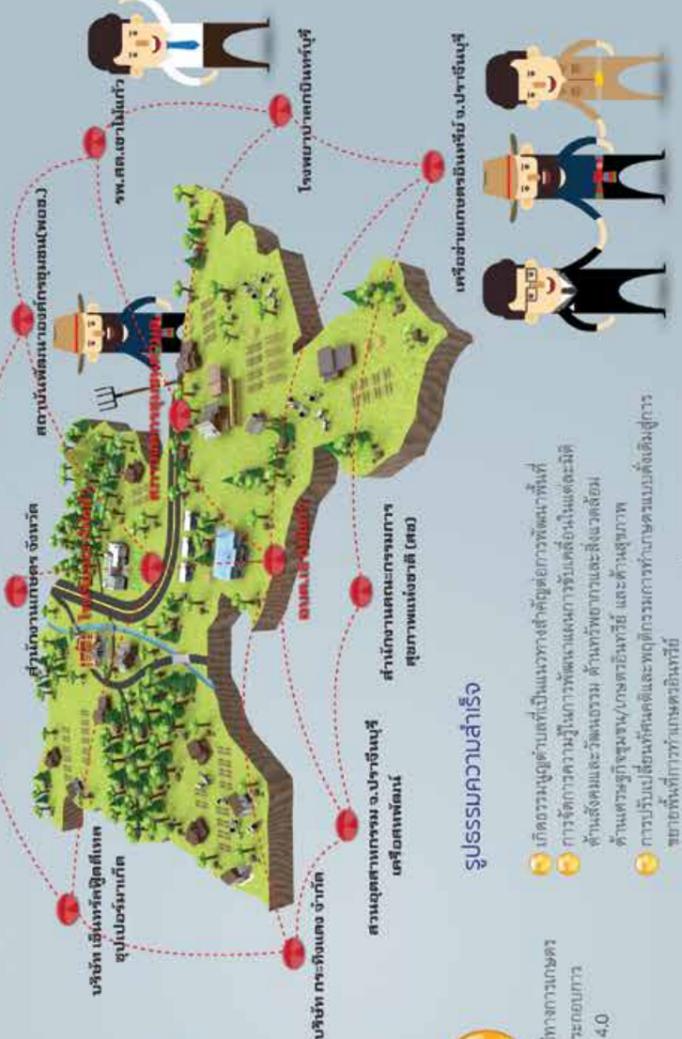
สภาองค์กรชุมชน ต.เขาไม้แก้ว อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี

“เขาไม้แก้ว น่าอยู่คนน่ารัก” เป็นคำขวัญของคนเขาไม้แก้ว ซึ่งตั้งขึ้นมาหลังจากขับเคลื่อนมาได้สักระยะหนึ่ง เมื่อก่อนปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ทำให้คนในจังหวัด หรือในหน่วยงานราชการต่างๆ ตราหน้าว่า “คนเขาไม้แก้วเป็นคนที่ไม่รู้เรื่อง” ในจังหวัดจังหวัดปราจีนบุรี เป็นหนึ่งในเป้าหมายอุตสาหกรรมเป้าหมายของ EEC วิถีสังคมเปลี่ยนไป มุ่งไปสู่สังคมในฝันทางเศรษฐกิจ ทำให้สังคมเกิดความขัดแย้งกัน จึงได้เกิดเวทีประกาศธรรมนูญที่เป็นเป้าหมายของชุมชน และเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาชุมชน โดยต้องชวนทุกคนเข้าร่วม แต่ทั้งนี้ในช่วงแรกไม่ประสบผลสำเร็จ จึงได้ประสานคนนอกเข้ามาช่วยประสานความร่วมมือ ในช่วงทำธรรมนูญโดยการศึกษาพยายามศึกษาจากหลายที่ที่มีการศึกษาปรากฏว่า ไม่ใช่สิ่งที่ต้องการของคนเขาไม้แก้ว ทหารีร่วมกันว่าต้องทำอะไรในข้างหน้าเพื่อมุ่งสู่ความฝันของเรา มีกระบวนการทำเรื่องเกษตรอินทรีย์กับโรงเรียน ทำเรื่องผักของท้องถิ่น มีการทำผ้าป่าข้าวเปลือก มีตลาดสีเขียวไปขายที่โรงพยาบาล กบินทร์บุรี เพื่อจำหน่ายผักอินทรีย์ให้กับหมอ พยาบาล และพบว่าผักประเภทอื่นๆ ที่คนต้องการมากกว่าผักท้องถิ่น แต่ไม่สามารถเพาะปลูกได้ตามฤดูกาล จึงได้ปรับเปลี่ยนแผนทำเรื่องการแนะนำวิธีการบริโภคผักพื้นบ้านให้กับหมอ พยาบาล ทำให้เกิดการขยายตลาดอินทรีย์ มีคนมาเรียนรู้ภูมิปัญญาการกิน โรงเรียนต้องมีเมนูท้องถิ่นเป็นอาหารกลางวัน ต่อมามีการปรับวิธีการทำงานร่วมกับกลไกร่วมในการเคลื่อน 30 คน โดยเป็นการชี้ให้เห็นสาเหตุที่ทำให้การบริโภคอาหารพื้นบ้านที่น้อยลงและหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัจจุบันมีคนมาดูงาน มีการเชื่อมโยงกับเรื่องอนุรักษ์ป่า ถอดชุดความคิดขยายเกษตรอินทรีย์ให้กับคนทั้งตำบล สร้างพื้นที่ให้คนเข้าถึงเกษตรอินทรีย์ ยกกระดับถึงระดับจังหวัดให้เป็นเมืองเกษตรอินทรีย์ โดยมีการใช้แนวคิดการทำอินทรีย์เพื่ออยู่กับวิถีสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

“เรียนรู้วิถีเกษตรอินทรีย์ จากแปลงสู่ปาก” ต.เขาไม้แก้ว อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี

ต้นตอเขาไม้แก้วเป็นหมู่บ้านที่ขึ้นอยู่กับตำบลบ้านกรวด อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี ในปี พ.ศ. 2524 จึงแยกพื้นที่บางส่วนออกเป็นตำบลเขาไม้แก้วจนถึงปัจจุบัน มีหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 8,083 คน มีเนื้อที่ทั้งหมด 176,363 ตารางกิโลเมตร หรือ 110,227 ไร่

เป้าหมายสภาองค์กรชุมชนด้านเขาไม้แก้ว

“สร้างชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง โดยใช้วิถีชีวิตวิถีเกษตรอินทรีย์เป็นฐาน” โดยใช้แนวคิดการทำอินทรีย์เพื่ออยู่กับวิถีสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

- “บรรลุชุมชนต้นแบบ” เป็นแนวทางการทำงาน โดยมีผู้นำอาสาสมัครที่ร่วมทำงานที่สำคัญดังนี้
- เกษตรอินทรีย์/ไร่เขียวธรรมชาติ
- การถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการกิน
- การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม(ป่าชุมชน)
- การใช้ที่ดินสาธารณะ แม้จะมีปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินกิน
- การพัฒนาคนรุ่นใหม่ และเด็กเยาวชน
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างชุมชนพึ่งพาตนเองโดยใช้วิถีชีวิตวิถีเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

เชียงของ 1 เมือง 2 แบบ :

นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว
เครือข่ายคนรักเชียงของ อ.เชียงของ จ.เชียงราย

เชียงของ 1 เมือง 2 แบบ เป็นยุทธศาสตร์ท้องถิ่นที่ถูกเคลื่อนและสร้างโดยคนท้องถิ่น เกิดจากการรวมตัวของคนเชียงของ ผ่านการทำงาน 21 ปี ของกลุ่มรักเชียงของที่ทำเรื่องของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การได้เห็นปัญหาการพัฒนาของประเทศที่เป็นจุดบอด ทำให้การพัฒนาผิดทิศทาง เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม วิถีวัฒนธรรม ชีวิต นโยบายจากบนลงล่างเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาประเทศซึ่งมองภาพรวมไม่เห็นรายละเอียดท้องถิ่น ความอ่อนแอของท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่ององค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ การไม่รู้สิ่งที่ต้องรู้ คือ 1) ไม่รู้รากเหง้าของตนเอง 2) ไม่รู้สิ่งสำคัญในชีวิต ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงดู เกื้อกูลให้ชุมชนอยู่ได้ บ้านเมืองอยู่ได้ 3) ไม่รู้วัฒนธรรม หรือรู้น้อย ซึ่งวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ 3 เรื่องสำคัญนี้เป็นเรื่องที่ท้องถิ่นต้องรู้ ถ้าไม่รู้จะทำให้คนคิดเอาเองเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นกลุ่มรักเชียงของจึงได้ฟื้นฟูผู้คนและพื้นที่รูปธรรมที่พอข. สนับสนุน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงคนและพื้นที่รูปธรรม หากเราเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพื้นที่ได้ นั่นคือเรื่องสำคัญ

สิ่งที่ท้าทาย 1 เมือง 2 แบบ คือ สิ่งที่รัฐพัฒนาจากบนลงล่าง เกิดปัญหามากมาย เชียงของเป็นเมืองเล็กๆ อยู่มาอย่างยาวนาน สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ เชียงของเป็นเมืองพิเศษที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ถูกกระทบโดยเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้เกิดผลกระทบ เช่น กรณีปัญหาสร้างท่าเรือน้ำลึกที่อยู่เหนือเมือง เป็นการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การถูกประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะทำให้เชียงของเป็นอย่างไร ที่ผ่านมาเชียงของเปลี่ยนแปลงโดยตลอด การเปลี่ยนแปลงที่มาจากข้างบน และทำให้เศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง เป็นสิ่งที่ท้าทาย จึงได้มีการหารือโดยใช้จากฐานความรู้กระบวนการที่จะทำให้เชียงของพัฒนา โดยมีการจัดการ คือ ทำพร้อมกันทั้งรัฐและชุมชนโดยมีนายอำเภอออกคำสั่งให้มีการทำแผนร่วมกัน เกิดภาพความต้องการพัฒนาเชียงของภายใต้ข้อมูลและทุนทางนิเวศ วัฒนธรรม จึงเกิดเชียงของ 1 เมือง 2 แบบ เป็นการพัฒนารายได้ทุนที่อยู่เพื่อพัฒนาและต่อยอด ชี้เป้าให้เห็นความคิดของรัฐที่พัฒนาไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน

ซึ่งปัจจุบันรัฐมีการยอมรับ 1 เมือง 2 แบบ เป็นการทำเรื่อง Green City เป็นการเคลื่อนที่เป็นประโยชน์และท้าทาย ส่วนพื้นที่ที่จะทำนิคมอุตสาหกรรมได้เสนอให้มีการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับทำเรื่องสมุนไพรโดยทำเป็นมหาวิทยาลัยสมุนไพร ทำเชียงของให้เป็นเมืองสมุนไพร ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่าเชียงของมีสมุนไพรในพื้นที่ชุ่มน้ำที่จะทำนิคมฯ 60 กว่าชนิด เป็นการยกระดับคุณค่าของสมุนไพร ทั้งนี้จากการแลกเปลี่ยนกับประเทศจีน โดยเมืองเจ้าหยางมีการส่งคนมาแลกเปลี่ยนกับคนเชียงของที่มีปัญหาเรื่องเขตเศรษฐกิจซึ่งมีความสนใจ ได้มีข้อสรุปในการยกระดับเพื่อร่วมมือพัฒนาโดยเอาเชียงของนำร่อง เชียงรายเป็นเป้าหมาย ทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การค้า โดยเฉพาะการขายข้าวกับประเทศจีนซึ่งคนจีนให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจมาก

“เชียงของ ๑ เมือง ๒ แบบ”

อ. เชียงของ จ. เชียงราย

สองแบบอย่างการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

เชียงของ ๑ เมือง ๒ แบบ

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเมืองเชียงของ อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ประเด็นที่ ๑	ประเด็นที่ ๒	ประเด็นที่ ๓	ประเด็นที่ ๔
นิเวศวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	นิเวศวัฒนธรรมเพื่อสุขส่วนรวมของหน้าหมู่เพิ่มพูน	สุขภาพคนและสังคมที่ดี	นิเวศเศรษฐกิจร่วมสมัย

เป้าประสงค์ (Goal)

- การอยู่ดีกินดีถ้วนทั่วอย่างสมดุลและยั่งยืนคือเมืองสุขภาวะที่ตั้งสังคม
- เศรษฐกิจพัฒนาเติบโตอย่างยั่งยืน และเป็นธรรมคือเมืองเศรษฐกิจยั่งยืน หรือเศรษฐกิจพอเพียง
- นิเวศทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมคงความอุดมสมบูรณ์ โดยการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

วิสัยทัศน์ (Vision)
"เชียงของหนึ่งเมืองสองแบบ (Green City) : คือเมืองประวัติศาสตร์ นวัตกรรมร่วมอันนำมาไปสู่การอยู่ดีกินดีถ้วนทั่วตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืน"

สวัสดิการชุมชน สู่ธุรกิจเพื่อสังคมต่อเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน(SDGs): นายชนวุฒิ อาศวิเชียร กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม จ.สิงห์บุรี

จุดแตกต่างของสวัสดิการ คือ มีท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาคประชาชน เข้าร่วมในกลไกการจัดการ ปี 61 ได้รับรางวัลองค์กรสวัสดิการดีเด่น ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ด้านการประกอบอาชีพ การแก้ไขปัญหาหนี้สิน จุดเด่น เรื่องสวัสดิการ สู่ธุรกิจเพื่อสังคม Social Enterprise เป้าหมาย SDGs กองทุนสวัสดิการชุมชน ก่อตั้งปี 2551 พอช. ภายใต้กระทรวงพม. ก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เริ่มต้น ด้วยท้องถิ่น ขับเคลื่อนโดยท้องถิ่น “ประชาชนเป็นผู้บริหาร ท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติ” มีสมาชิก 1,501 คน มีการจัดทำข้อมูลสมาชิกซึ่งมีประมาณ 35% ของประชากร ที่มีอยู่จริง จุดแตกต่างจากกองทุนอื่น สมาชิกเป็นกองทุนมีความหลากหลาย ช่วงวัยมากขึ้น มีรูปแบบการจัดสวัสดิการ 15 แบบ มีการจัดสวัสดิการ น้ำดื่ม การออม การทำธุรกิจเพื่อสังคม ฯลฯ ทำไม่กองทุนเริ่มทำธุรกิจ เมื่อเงินเยอะ ขึ้น ยอดเงินสมาชิกที่สมทบ รายปี 365 บาทต่อคน มีเงินกองทุนสมทบ 4 ล้าน 2 แสนบาท และท้องถิ่นสมทบประมาณ 3 ล้าน 5 แสนบาท อบต.ท่างามไม่เคยถูกเรียกเงินคืน อบต.มีการจัดทำแผน เรื่องการสมทบเข้าสู่กองทุนสวัสดิการชุมชน นำไปสู่เรื่องข้อบัญญัติ เงินจาก พอช.ที่มาหนุนเสริม และการจัดทำธุรกิจเพื่อสังคม คือ รูปแบบการนำเงินจากกองทุนทำธุรกิจ แต่ผลกำไรทั้งหมดนำสู่กองทุนสวัสดิการทั้งหมด มีธุรกิจน้ำดื่ม ร้านกาแฟ กองทุนใบหยก มีการแยกธุรกิจที่ทำโดยสมาชิก มีการขยายผลโดยที่ร้านกาแฟทำเป็นศูนย์ขยายสินค้าไอทีอุป และเป็นที่พูดคุยหรือของชุมชน ซึ่งมาจากแนวคิดการจัดสวัสดิการมากกว่าเกิด แก่ เจ็บ ตาย กำไรจากธุรกิจนำไปจัดสวัสดิการให้ชุมชนได้หลากหลาย

เกิดหน่วยงานภาคธุรกิจมาสนับสนุน มีการขยายการจัดสวัสดิการ โดยใช้รูปแบบ “ใจบรรดาลแรง” เมื่อมีเงินมากขึ้น อยากทำธุรกิจ น้ำดื่มท่างามเป็นธุรกิจของกองทุนสวัสดิการ ณ.วันนี้ร้านกาแฟ นำผลผลิตของชุมชนสินค้าเกษตรมาขายในร้านด้วย แนวคิดมาจากหลายภาคส่วน จากการเรียนรู้ดูงาน โดยมีพื้นฐานจากงานสวัสดิการ วันนีถึงท้องถิ่นไม่หนุนเสริม ยังสามารถดำเนินงานต่อไปได้ และยังคงเกิดผลกำไรเกิดขึ้น

การออมเดิมมีปัญหาเรื่องขาดการออมเนื่องจากไม่มีเงินเก็บ จึงสนับสนุนให้สมาชิกออม “ออมส่งเดช” ทำให้ส่งเสริมเปลี่ยนแนวคิดจากคนที่รอรับการสงเคราะห์เพียงฝ่ายเดียว มาสร้างการมีวินัยทางการออมได้ เป็นการออมแบบไม่หวังผลตอบแทน เป็นแนวคิดของเด็กที่ออมเรื่อยๆ ก็จะมีเงินเพิ่มมากขึ้น โดยเชื่อว่าออมแล้วจะรวย เด็กกับผู้ใหญ่ มีแนวคิดคนละอย่างผู้ใหญ่ออม จะถามว่าจะกู้หรือปันผลได้เท่าไร กลายเป็นกำแพงและทำให้เป็นข้อจำกัด เลยตั้งการออม “ออมส่งเดช” เพื่อสื่อสารกับผู้ใหญ่สุดท้ายสามารถแก้ไขปัญหาความยากจน ความกินดีอยู่ดี เศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นการสร้างหุ้นส่วนของการพัฒนา บทบาทของ อบต.ให้เงินสงเคราะห์เอาเงินมาออมและมีเงินเหลือในการจัดสวัสดิการ ซึ่งตอบโจทย์ความยั่งยืน คือ การแก้ปัญหาค่าความยากจน คุณภาพชีวิต ทำเรื่องเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

“สวัสดิการชุมชน สู่ธุรกิจเพื่อสังคมต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)” ดร. ท่างาม จ. สิงห์บุรี

เงินสมทบจากรัฐ (พอช.) 1,154,745

เงินสมทบจาก อบต. ท่างาม 3,517,505

เงินสมทบจากสมาชิก 4,175,965

ก่อตั้ง 2551

เงินปันผล/ดอกเบี้ย 533,336.81

รวมทั้งสิ้น 9,381,551.81

รูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิต

- 1.) การฉีดวัคซีน (แม่) ค่ะละ: 500 บาท รับขวัญบุตร 1,000 บาท/บุตร 1 คน
- 2.) ทุนเงินปันผล แพทย์สั่งให้เอา โยงพยาบาลเคี่ละ: 150 บาท ไม่เกิน 10 คน/ปี 1,500 บาท/ปี)
- 3.) ทุนเสียชีวิตเบื้องต้น เงินบาทสงเคราะห์กรรมศพ 400 บาท จัดศพฟรี ค่าศพศพ 300 บาท ช่วยเหลือเบื้องต้น 2,000 บาท

ขยายธุรกิจการลงทุน /กองทุน /สวัสดิการชุมชน

- โรงน้ำดื่มท่างาม
- รับกาแฟ
- กองทุนหมุนเวียน เพื่อฟื้นฟู ผู้ประสบภัยพิบัติ
- กองทุนใบหยก เพื่อฟื้นฟู ผู้ประสบภัยพิบัติ
- กองทุนภัยพิบัติ
- กองทุนภัยพิบัติ

คณะกรรมการบริหารกองทุน

การเชื่อมโยงจัดสวัสดิการต่างๆ

ที่มาของรายได้

แผนพัฒนารัฐกิจชาวบ้าน :

นายเดชา เหลี่ยมมาด

บ้านหนองตะกั่ว ต.หนองธง อ.ป่าบอน จ.พัทลุง

ชุมชนบ้านหนองตะกั่วในอดีตเป็นชุมชนที่เคยทำเหมืองตะกั่ว เป็นชุมชนมุสลิม วิถีชีวิตแบบอิสลาม เป็นชุมชนเทือกเขาบรรทัด อาศัยป่า อาศัยแหล่งน้ำที่สำคัญในการเลี้ยงชีพ พยายามดูแลรักษาผืนป่าผืนน้ำ ที่ใช้เลี้ยงชีพอยู่ทุกวัน

ชุมชนก่อตั้งมา 250 ปี ผืนป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนมาร่วมคิดกันว่า จะดูแลรักษาผืนป่าและสายน้ำ โดยรวมตัวและทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการบริหารจัดการน้ำและดูแลโดยชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเริ่มกระบวนการกลุ่ม จากทรัพยากรที่สมบูรณ์ จึงมีการจัดการเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน โดยการทำให้ชุมชนเริ่มจากกลุ่มจิตอาสา และนำศาสตร์พระราชาในการทรงงาน 23 ประการ มาใช้ จากแนวคิดระเบิดจากข้างใน ซึ่งต่อมาได้เกิดปัญหาผลกระทบจากนโยบาย คือ การบริหารจัดการน้ำโดยรัฐ ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน การพัฒนาล่าช้า คนส่วนใหญ่ในชุมชนจึงหันหน้ามาหารือกัน หาข้อตกลงการพัฒนาของชุมชน โดยเริ่มทำแผนธุรกิจชุมชนเรื่องการท่องเที่ยวจากต้นทุนของชุมชน คือ น้ำตก ไตนสตอ วิถีชีวิต ฝ่ายมีชีวิตของชุมชน กระบวนการยังขาดระบบ ระเบียบ ยังไม่ถึงเป้าหมาย จึงได้ประสานองค์กรภายนอกมาหนุนเสริมธุรกิจ และพอช. มาหนุนเรื่องการทำแผนธุรกิจชุมชน มีการนำกระบวนการ แผนธุรกิจ Canvas มาใช้ในการทำแผนธุรกิจ ได้เกิดการบูรณาการระหว่างชุมชนกับคนภายนอก มีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ผลที่เกิดขึ้น คือ รายได้ชุมชนดีขึ้น มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว สร้างรายได้จากการทำอาหาร เป็นไกด์นำเที่ยว การศึกษาดูงาน ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การทำ การตรวจสอบ เริ่มต้นทำงานโดยหาข้อตกลง ร่วม ไม่เอาเงินเป็นตัวตั้ง ได้รับความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายทั่วประเทศ “คิดว่าการมีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมทำ มีความสำคัญมากกว่าตัวเงิน” สร้างพลังจิตอาสา มีภาคีเครือข่ายทั่วประเทศในการบริจาควัสดุโดยไม่เอาเงิน เนื่องจากการใช้เงินทำให้เกิดปัญหาความไม่ไว้วางใจกัน ผลคือ เกิดสิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีการรักษาป่า รักษาป่า พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น

ความสำเร็จในการเขียนแผนธุรกิจชุมชน ทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข โดยไม่ได้พึ่งพาหน่วยงานภาครัฐฝ่ายเดียว ชุมชนเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างถูกกำหนดไว้หมดแล้ว หากตั้งใจจริงก็สามารถสำเร็จได้

โดยใช้แนวคิด “ประชาเข้าใจ” ที่ผ่านมาจะได้ยินคำว่าประชาคม หรือ ประชาชาติ การเริ่มต้นประชาคม จะเริ่มต้นด้วยปัญหาว่าชุมชนคุณมีอะไรบ้าง แต่การทำ “ประชาเข้าใจ เริ่มต้น ด้วยความสุข” เราถามชาวบ้านว่า ความสุขของชาวบ้านคืออะไร เช่น การจะทำให้เกิดความสุขมีปัญหาอะไรบ้าง และมีวิธีการทางเลือกอย่างไรให้เกิดความสุข ทำแบบไหนให้ดีที่สุดให้ง่ายที่สุด อาจเป็นทางเลือกที่ใช้วิธีการที่ถูกที่สุด

“แผนพัฒนารัฐกิจชาวบ้าน”

บ้านเหมืองตะกั่ว ต. หนองธง อ. ป่าบอน จ. พัทลุง

แผนธุรกิจชุมชน บ้านเหมืองตะกั่ว ต.หนองธง อ.ป่าบอน จ.พัทลุง
บ้านเหมืองตะกั่ว 9 หมู่บ้าน ประชากร 1,800 คน อยู่ในป่าเขาจันทร์ ดินเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัดอยู่ใกล้กับน้ำตก ไตนสตอ ต้นน้ำลำธาร ที่มีความสำคัญต่อชุมชน

- 1. ทรัพยากรหลัก (ป่าสวนสิ่งที่มี)
- 2. วิเคราะห์ศักยภาพคัดเลือกสินค้า/บริการ (ทำให้ได้ ทำได้เต็มที่)
- 3. วางแผนเพื่อ
 - การจัดการทรัพยากร
 - กิจกรรมคนสวนวัย
 - กองเที่ยวชุมชน (อนุรักษ์)
- 4. สานพลังความร่วมมือพันธมิตร (มีส่วนร่วมทาง)
- 5. สร้างเศรษฐกิจชุมชนแบบฐานการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และสอดคล้องกับวัฒนธรรม

ธรรมเนียมประชาชนคนเสนางคณิศร : นายวานิชย์ บุตรี

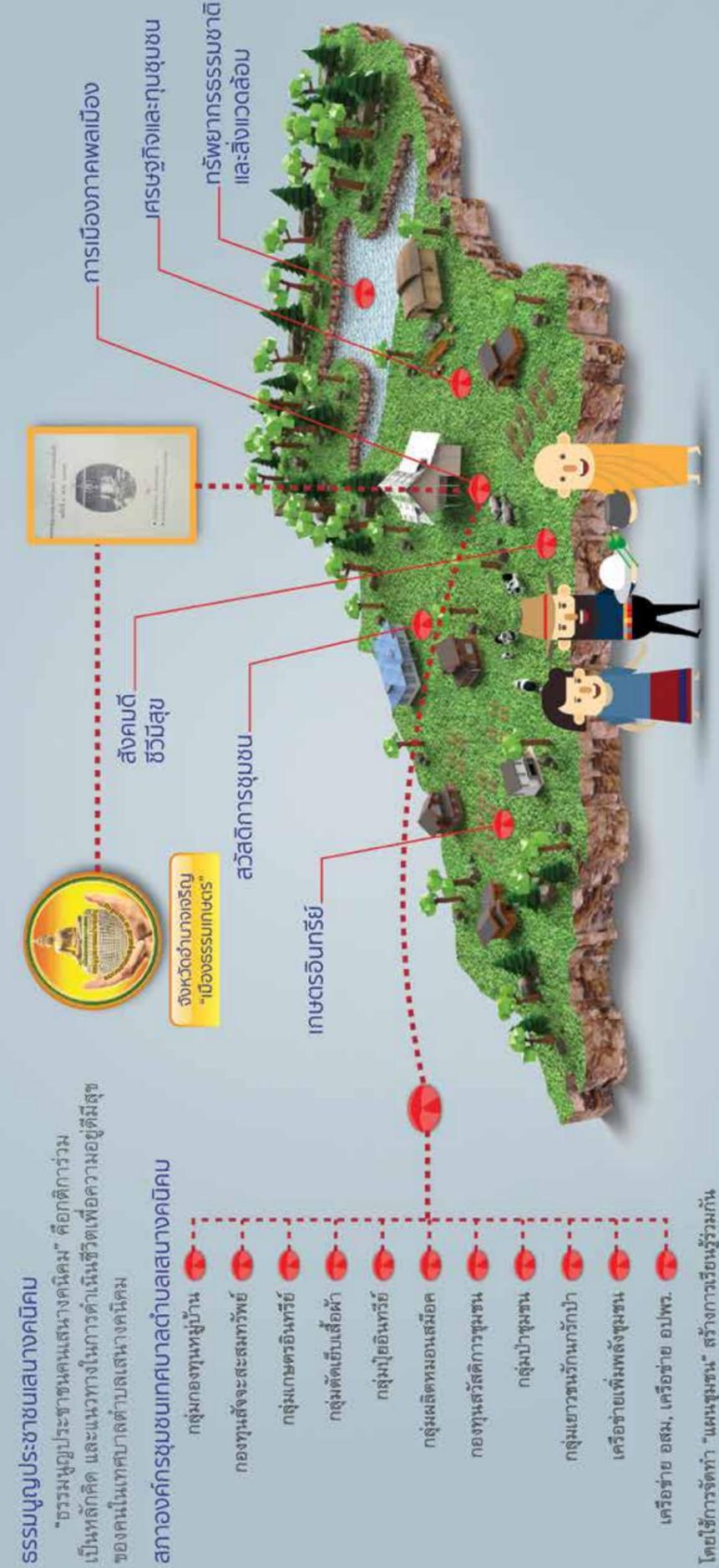
ประธานสภาองค์กรชุมชนเสนางคณิศร อ.เสนางนิคม จ.อำนาจเจริญ

อำนาจเจริญเป็นเมืองธรรมเกษตร เป็นเมืองที่มีการประกาศเป็นธรรมนูญของจังหวัด สิ่งที่เป็นความสุขของคนอีสานตามกุศโลบาย “ผญา” คือ สุขเมื่อมีข้าวกิน สุขเมื่อมีที่ดิน สุขเมื่อมีคู่นอน สุขเมื่อมีเงิน สุขเมื่อมีลูกหลานมาหา สุขเมื่อมีข้าวเต็มเหล่า สุขเมื่อเห็นลูกหลานมีความสุข สุขเมื่อแก่เฒ่าแล้วได้เข้าวัด ฟังธรรม เป็นความสุขทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เป็นสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปัญหาการพัฒนายุคใหม่ทำให้ความสุขหายไป การหาอยู่หากินตามธรรมชาติหายไป มีป่าไม้ แม่น้ำลำคลอง มีข้าวปลา ในไร่นา ป่าไม้ ข้าวปลา หายไปจากการพัฒนาที่มาจากเบื้องบน เกิดปัญหาการต่อสู้ต่อต้านตามมา จึงได้ใช้หลักคิดของวิถีคนโบราณ ที่เรียกว่า “คลำ” ในการกำหนดการพัฒนา และเอาแนวคิด “คลำ” (ข้อห้ามหรือกุศโลบายของคนโบราณ) มากำหนดเป็นแผนในการพัฒนา โดยเริ่มจาก 25 ข้อที่คิดร่วมกันของสภาองค์กรชุมชน แล้วเอาแผนไปทำประชาคมให้คนทั้งตำบลรับรอง และได้ประกาศเป็นธรรมนูญของคนทั้งตำบล ต่อมามีการขยายผลไปเต็มอำเภอเสนาฯ สิ่งที่ทำหาย คือ การทำธรรมนูญไปสู่ปฏิบัติการจริง เพื่อการสร้างการอยู่ดีมีสุข

“ธรรมนูญประชาชนเสนางคณิศร”

เทศบาลตำบลเสนางคณิศร อ.เสนางนิคม จ.อำนาจเจริญ

จากไม้ใช้หนี้ สู่ธนาคารต้นไม้แห่งบ้านทุ่งหงษ์ : นายสมชาย แสงสว่าง เครือข่ายธนาคารต้นไม้ จ.ชุมพร

จากสถานการณ์ปัญหาคนในชุมชนมีหนี้ที่เพิ่มมากขึ้น ก่อนเป็นธนาคารต้นไม้ เมื่อปี 2547 มีการแต่งตั้งสภาผู้นำทั่วประเทศ สภาผู้นำทำเรื่องการปลูกไม้ 12 ศูนย์ทั่วประเทศ โดยที่ชุมพรใช้แนวคิดปลูกไม้ในสวน โดยเปิดเวทีเครือข่ายผู้นำในขับเคลื่อน จนต่อมาเกิดการรัฐประหารขึ้น ทางสภาฯ ผู้นำได้ไปที่ตึกสันติไมตรี และได้เข้าไปพบ รมต.และขอให้ ธกส.เข้าร่วมรับฟังปัญหาเรื่องนี้สิน ปัญหาที่ดินที่อยู่กับ ธกส.จึงได้มีโครงการปลูกต้นไม้ขึ้นหลังปี 2549 เริ่มทำโครงการที่ จ.ชุมพร และขยายผลไป 3 จังหวัด มี 80 ชุมชนเข้าร่วม และได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารต้นไม้ คำว่าธนาคารต้นไม้ คือ การนำศาสตร์พระราชามาใช้ ปลูกไม้ ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ปลูกไม้กินได้ ขายได้ พืชไร่ พืชสวน และประโยชน์เรื่องสิ่งแวดล้อมดี ขึ้น โดยการปลูกไม้แรกในพื้นที่สวนเริ่มจากไม้ที่กินได้ก่อน สิ่งทั้งหลายที่อยู่ในชุมชนจะเกิดขึ้นหลังการปลูกไม้ เกิดกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิต มีไม้ขึ้นในพื้นที่สวน พร้อมกับไม้อื่นหรือสวนเศรษฐกิจอื่นๆ ทุกคนทำได้โดยเฉพาะเยาวชนต้องเริ่มปลูก นอกจากคนปลูกได้ประโยชน์แล้ว คนอื่นๆ ในชุมชนได้ประโยชน์ด้วย

หลักของธนาคารต้นไม้ นั้น แตกต่างจากหลักทรัพย์สินอื่น กรณีที่ดิน บ้าน ทรัพย์สินปัจจุบันที่มีการประเมินมูลค่าของที่ดินทางธุรกิจจะมีมูลค่าลดลง ธนาคารต้นไม้เป็นนวัตกรรมที่มีชีวิต การปลูกต้นไม้ดอกเบี้ยวที่เกิด คือ ความสมบูรณ์ของที่ดิน เป็นการฝากเงินโดยไม่ใช่เงิน ประเมินราคาจากมูลค่าราคาไม้ เป็นการสร้างไม้ที่มีชีวิต ต้นทุนของทุกคนไม่เท่ากัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องใหญ่ ภายได้สังคมที่อ่อนแอ ทำธนาคารต้นไม้ไม่ต้องหาเงินไปฝากธนาคาร เป้าหมายเพื่อความผาสุก สงบสุข เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลต่อไปที่อื่นๆ ควรส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนปลูกต้นไม้ และจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ สรุป คนที่ปลูกต้นไม้คือ ลูกหลานของพระราชทาน

“จากไม้ใช้หนี้ สู่ธนาคารต้นไม้แห่งบ้านทุ่งหงษ์”

บ. ทุ่งหงษ์ ต. ทุ่งคา อ. เมือง จ. ชุมพร

เป้าหมาย

- 1 แก้ไขปัญหาหนี้สินและความยากจนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนฐานราก
- 2 เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ ปลูก ดูแลรักษาต้นไม้ ในที่ดินทำกินของประชาชน เอกชน และที่ดินของรัฐ
- 3 สร้างฐานทรัพยากรไม้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

แนวคิดหลักสำคัญต่อการจัดตั้ง “ธนาคารต้นไม้” “สร้างกระบวนการ ยึดประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลางพัฒนา”

1. เปลี่ยนแนวคิดด้านการเงินรูปแบบใหม่ ที่ทำให้การออมทรัพย์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม
2. เปลี่ยนแนวคิดเรื่องหลักทรัพย์ในการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ที่มุ่งเน้นเรื่องของคุณค่ามากกว่ามูลค่าของสิ่งทรัพย์
3. สร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ความยากจน และความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน
4. สร้างทางเลือกให้กับประเทศท่ามกลางวิกฤตของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจาก การพัฒนาประเทศตามกระแสทุนนิยมผู้โลกาภิวัตน์

เป็นมากกว่าคำว่า “ธนาคารต้นไม้”

- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- การบรรเทาและแก้ปัญหา ภาวะโลกร้อน
- การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากการจัดการป่า
- เกษตรกรรมยั่งยืน/วนเกษตร

เกษตรกรรมยั่งยืน/วนเกษตร
และ การปลูกพืชเชิงเดี่ยว

การปลูกที่ต้นทำกิน
และการทำลายทรัพยากรป่าไม้

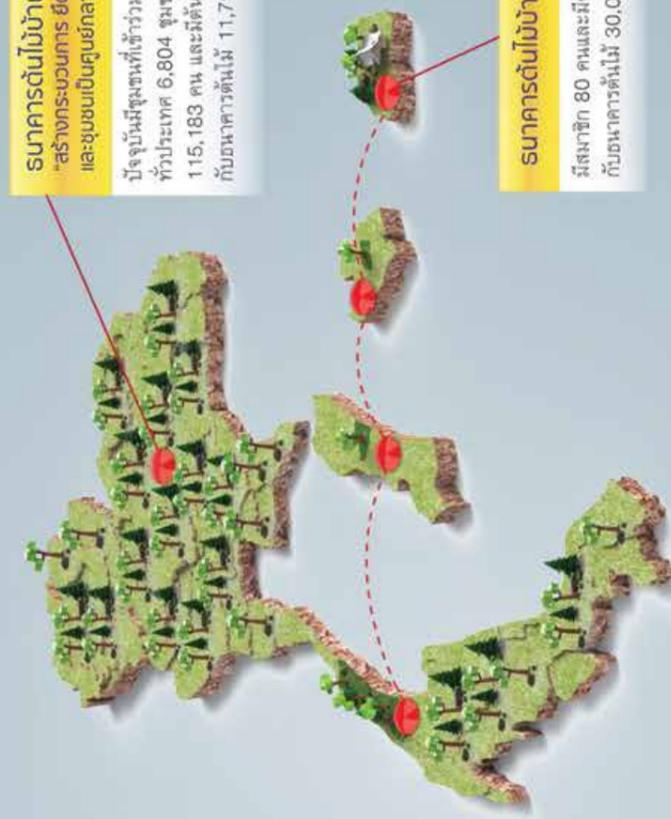

ความเป็นธรรมของระบบการค้า
และการเกษตรภาคอำนาจต่อรอง

Pr:สถาบันกสิกรรม

ธนาคารต้นไม้บ้านทุ่งหงษ์
“สร้างกระบวนการ ยึดประชาชน และชุมชนเป็นศูนย์กลางพัฒนา”
ปัจจุบันมีชุมชนที่เข้าร่วมปลูกต้นไม้ทั่วประเทศ 6,804 ชุมชน มีสมาชิก 115,183 คน และมีต้นไม้ที่ฝากไว้กับธนาคารต้นไม้ 11,792,037 ต้น

ธนาคารต้นไม้บ้านทุ่งหงษ์
มีสมาชิก 80 คนและมีต้นไม้ที่ฝากไว้กับธนาคารต้นไม้ 30,000 ต้น

สถานการณ์ ปัญหา

สถาบันการเงินชุมชน คนกำแพงเพชร : นายอิสมาแอ สามารถ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา

คนตำบลกำแพงเพชร มีหลักคิดสร้างเพชรขึ้นมาเพื่อสร้างคุณค่าที่มีมากกว่ามูลค่า เป็นการสร้างความสุขของคนในตำบล ทำให้เป็นเพชรที่ตีเป็นมูลค่าไม่ได้ สถานการณ์รายได้รายจ่ายของคนกำแพงเพชร พบว่า มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ จึงมีการทำข้อมูลตำบลกำแพงเพชรร่วมกับท้องถิ่น กำหนดเป็น 1 แผน 1 ตำบล โดยมีการทำแผนยุทธศาสตร์ คือ มีเป้าหมายพัฒนาให้เครือข่ายองค์กรชุมชนแข็ง ใน 20 ปี มี 8 ด้านที่คิดร่วมกัน คือ ด้านการบริหารคน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการส่งเสริมอาชีพ เช่น ช่างชุมชน แก่เด็กให้เป็นช่างชุมชน โดยช่างชุมชนไปดำเนินการสร้างบ้านเพื่อสร้างบ้านอย่างมีส่วนร่วม ด้านสังคม มีที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ยากไร้ ด้านสาธารณสุข สร้างสถานที่การออกกำลังกาย ด้านวัฒนธรรม เป็นเมือง 2 วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและมุสลิม ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ นำระบบ GIS ทำศูนย์สาธิตการตลาด ทำเรื่องการเลี้ยงชันโรง (เลี้ยงผึ้งน้อย) เพื่อช่วยฟื้นฟูธรรมชาติและสร้างรายได้ให้กับชุมชน กองทุนช่วยเหลือคนชุมชน กรณี “ชันโรง” นำมาเลี้ยง ขายภูมิปัญญา การเลี้ยงชันโรง ต้องเลี้ยงได้ในพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การจัดการทรัพยากรด้านป่าไม้ ปุ๋ยหมัก สถาบันการเงินใช้ Internet-Banking ระบบ Cooperate internet Banking ในการบริหารจัดการ มีการปล่อยกู้โดยไม่คิดดอกเบี้ย สถาบันการเงินมีงบบริหารเงิน 124 ล้านบาท มีสมาชิก 12,516 คนที่เข้าร่วมและได้รับผลประโยชน์ บริหารระบบสมาชิกโดยใช้ IT ปัจจุบันเป็นจุดเรียนรู้ของคนทั้งจังหวัดและนอกพื้นที่จังหวัด นี่คือนวัตกรรมที่จะสร้าง “เพชร” ให้แก่คนในชุมชนกำแพงเพชร “เพชร” คือ สิ่งที่ดีงาม มีมูลค่า เพชรทั่วไปเมื่อเจียรนัยแล้ว เกิดมูลค่าทันที เพราะคือความสุขของทุนทรัพย์สินของพื้นที่

การทำงานที่ผ่านมาทำลักษณะบูรณาการร่วมกัน ต้องมีคณะกรรมการ 33 คน ที่บริหารจัดการเงินทุน เป็นสถาบันที่มีผลกำไรจ่ายเงินเบี้ยประชุมครั้งละ 500 บาท ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสโดยสนับสนุนให้ครอบครัวช่วยเหลือคนด้อยโอกาส จะไม่ได้ให้แบบบริจาค เป็นการทำงานร่วมกับ One Home โดยใช้ข้อมูลที่ชุมชนทำไว้ 77 ราย ในการให้การช่วยเหลือ

“สถาบันการเงินชุมชน คนกำแพงเพชร” อ.รัตภูมิ จ. สงขลา

สถาบันการเงินชุมชนตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

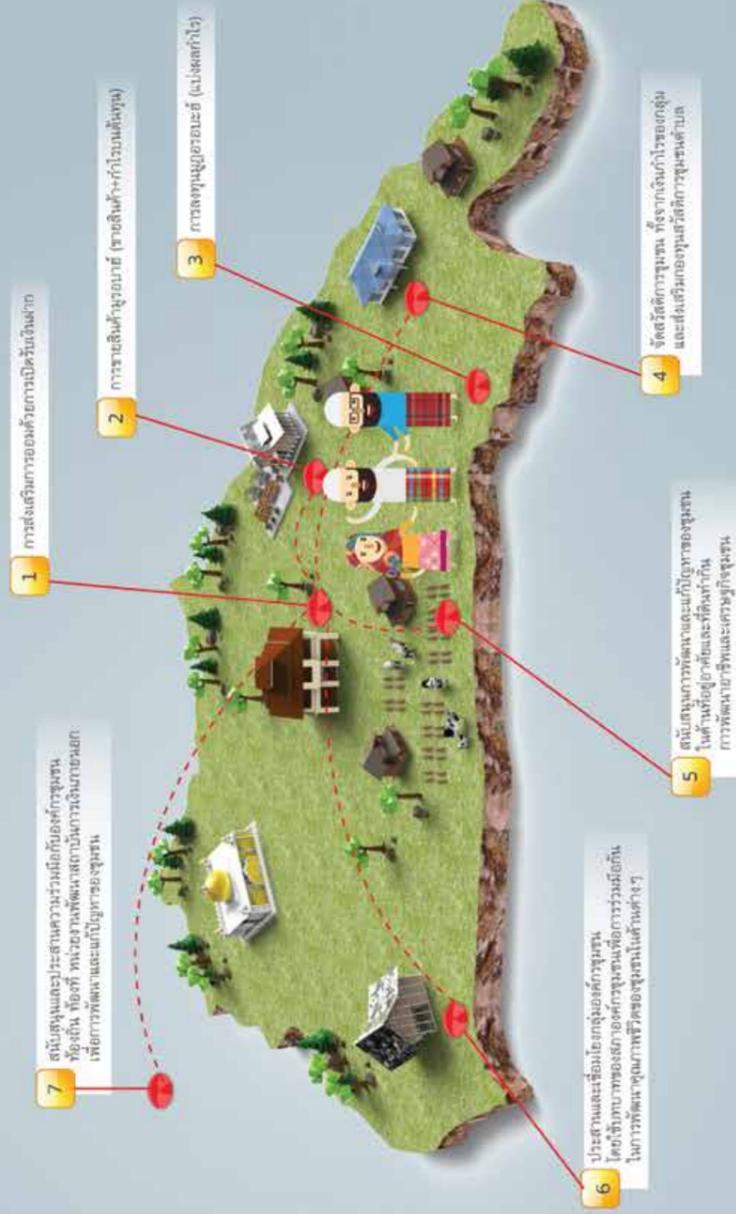
สมาชิก 3,123 คน เงินทุนสะสม 33,242,647.55 บาท เงินทุนกลุ่ม/
องค์กรธุรกิจ 76,193,207 บาท

พ.ศ. 2549 ได้เปิดที่ทำการสถาบันการเงินชุมชนระดับตำบล โดยบูรณาการกลุ่มองค์กรจำนวน 24 กลุ่มและเปิดให้กลุ่ม/องค์กร ในตำบลและตำบลใกล้เคียงมาวางรวมกันลงทุน (หุ้น) และมาร่วมกันฝากเงิน และส่งตัวแทนของกลุ่ม/องค์กรกลุ่มละ 3 คน มีเงินทุนหมุนเวียนแรกเริ่ม 1,140,000 บาท สมาชิก 164 คน
ปัจจุบัน สถาบันมีสมาชิก 3,123 ราย มีเงินทุนหมุนเวียน 35.08 ล้านบาท เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มองค์กร 31 กลุ่มในตำบลรวม 89.02 ล้านบาท สมาชิกของกลุ่ม 12,666 ราย

แผนยุทธศาสตร์ ระยะ 5 ปี (2560-2564)

- แผนงานยุทธศาสตร์ 8 ด้าน ประกอบด้วย
1. ด้านการพัฒนาคณะกรรมการ บุคลากร สมาชิก ประชาชน สร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กร ชุมชนในการสร้างธรรมภิบาล
 2. ด้านเศรษฐกิจ
 3. ด้านสังคม
 4. ด้านสาธารณสุข
 5. ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 7. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)
 8. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การดำเนินงาน

การจัดการภัยพิบัติภาคกลาง : นายประชาญ มีศรี จ.สิงห์บุรี

“โลกเปลี่ยนแปลง คนเปลี่ยนไป โลกเกิดภัย ใครรับกรรม” สถานการณ์ภัยพิบัติ เมื่อปี 2549 เกิดภาวะน้ำท่วม พื้นที่ในหมู่บ้านจัดสรรได้รับผลกระทบ เนื่องจากเป็นคนในชุมชนหมู่บ้านจัดสรรไม่ใช่เกษตรกร การช่วยเหลือจากรัฐ เช่น เอะเรือมามอบให้แต่พบว่าชาวบ้านพายเรือไม่เป็น จึงได้มีการลุกขึ้นมาจัดการภัยพิบัติ เหตุการณ์เมื่อเกิดภัยพิบัติ คือ ปัญหาการทะเลาะกันระหว่างชาวบ้านกับชลประทาน มีการขึ้นศาลเรื่องการขอชดเชยค่าเสียหาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรัฐไม่สามารถช่วยเหลือได้จริง เนื่องจาก ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงได้มีข้อเสนอเรื่องการให้ชุมชนเป็นผู้จัดการภัยพิบัติ โดยตั้งกองทุน 43 กองทุน / พื้นที่มีแผนรองรับภัยพิบัติ ก่อนเกิดภัยพิบัติ กรณี ตำบลบางกระบือ ตอนน้ำท่วมสูงทำฝักลอยน้ำ ก่อนน้ำมาเตรียมจัดหาเรือ ฝึกให้เด็กเยาวชนอยู่กับน้ำให้ได้ คำนึงความปลอดภัยในชีวิต ปี 2555 น้ำท่วม บางกระบือไม่มีเด็กเสียชีวิตเลย พอเกิดภัยพิบัติ ทำแพลอยน้ำ ตั้งศูนย์ตั้งโรงครัว

มีข้อเสนอต่อตนเองเรื่องการจัดการตนเองด้านภัยพิบัติโดยใช้กลไกสภาองค์กรชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชน เศรษฐกิจและทุน เป็นคนจัด ส่วนคนที่จัด คือ ผู้นำชุมชน มีการจัดทำข้อเสนอต่อรัฐ คือ การทำแผนแม่บทจัดการภัยพิบัติอย่างมีส่วนร่วมระยะสั้น กลาง ยาว มีการเตรียมความพร้อมโดยแบ่งพื้นที่ออก 2 ส่วน มีถนนกั้นน้ำ 2 สาย คือ ถนนสาย 11 สายเอเชีย เมื่อเกิดภัยพิบัติ บางกระบือจะอยู่กับน้ำ

“การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน” จ. สิงห์บุรี

การจัดการภัยพิบัติ จังหวัดสิงห์บุรี

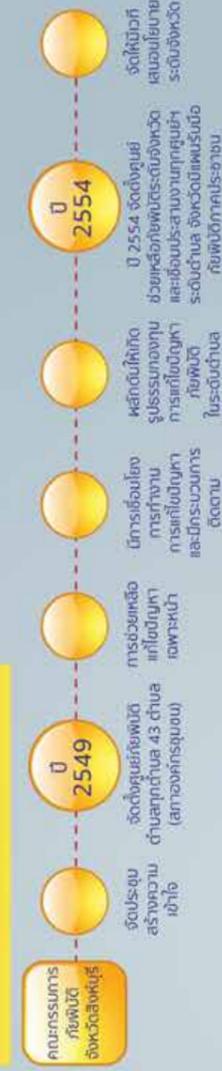
สิงห์บุรี เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรดิน น้ำ ป่า (ชุมชน) โดยเฉพาะลุ่มน้ำ ประกอบไปด้วยลุ่มแม่น้ำน้อย ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และลุ่มแม่น้ำลพบุรี อีกทั้งมีลำน้ำสาขาที่สำคัญ คือ ลำน้ำแควน้อย และลำน้ำสาขาอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ทั้งเป็นแหล่งเพาะพืชพันธุ์ปศุสัตว์ แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ นามาชวนิต ซึ่งที่ลุ่มน้ำเหล่านี้มีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิต วิถีเกษตรกรรม การเกษตรกรรมและการบริโภคของประชาชน “คนลุ่มน้ำ” ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากทุ่งหญ้า ทุ่งนาเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ ลุ่มน้ำของจังหวัดสิงห์บุรี และของภาคกลาง

เมื่อระบบการพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้นเริ่มก่อสร้างสาธารณูปโภค การสร้างถนน ขวางทางน้ำมากขึ้น ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี เกิดอุทกภัยแล้ว 7 ครั้ง (ปี 2538, 2539, 2545, 2549, 2553, 2554, 2560 ซึ่งแต่ละครั้งสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทรัพย์สิน และทรัพย์สินของราษฎรและสิ่งแวดล้อม มูลค่าความเสียหายในแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 10,000 ล้านบาท รัฐต้องสูญเสียบประมาณเป็นอ่าวมากในภาวะภัยพิบัติในแต่ละครั้ง และในปี 2564 ซึ่งประเทศไทยรวมกันจังหวัดสิงห์บุรีต้องประสบกับปัญหาอุทกภัยอย่างรุนแรง สืบเนื่องจาก การได้รับอิทธิพลของพายุหลายลูก ทำให้ปริมาณน้ำสูงขึ้นมากเป็นประวัติการณ์

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมบูรณาการในการรับมือภัยพิบัติ การเฝ้าระวังและเตือนภัย การแก้ปัญหาวิกฤตเฉพาะหน้า และแนวทางการฟื้นฟูหลังน้ำลดอย่างเป็นระบบ
- ภาครัฐควรส่งเสริมบทบาทของชุมชน สภาองค์กรชุมชน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในการจัดการบริหารน้ำ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติระดับพื้นที่
- การป้องกันภัยระยะยาวควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ เช่น การเลือกพื้นที่พืชและส่งเสริมระบบเกษตรกรรมที่เหมาะสม การประกันภัยพิบัติ การส่งเสริมการจัดรับสิ่งปลูกสร้างบ้านเรือนให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ ตลอดจนการเพิ่มพื้นที่ป่า
- ความพร้อมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ความโปร่งใส และความครอบคลุมในการจัดหา ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร

กระบวนการทำงาน/กลไกการทำงาน

การจัดการภัยพิบัติดินโคลนถล่มบ้านห้วยขาจ.น่าน : นายภาณุวัฒน์ จันทรดี

สภาองค์กรชุมชนบ่อเกลือเหนือ จ.น่าน

สถานการณ์เกิดเมื่อ 28 กรกฎาคม 2561 บ้านห้วยขาซึ่งตั้งอยู่รอบภูเขา มีฝนตกหนักเกิดดินโคลนทับหมู่บ้าน 3 หลัง และหายยกรั้ว 1 ครอบครัว หมู่บ้านห้วยขาจะมี 61 ครัวเรือน หลังภัยพิบัติเหลือ 60 ครัวเรือน กระบวนการแก้ปัญหาโดยการหารือกับพี่น้องในหมู่บ้าน ช่วยกันตรวจสอบข้อมูลสถานการณ์จากพี่น้องในชุมชนให้ตรวจเช็คคนที่เหลืออยู่ และช่วยกันค้นหาคนที่สูญหาย เนื่องจากถนนถูกทับโดยดินโคลนรถที่จะเข้าไปช่วยไม่ได้ จึงไม่มีหน่วยงานรัฐเข้าไปช่วยเหลือ การช่วยเหลือมาจากคนในชุมชน และคนจากหมู่บ้านอื่นๆ ที่เดินทางข้ามภูเขามาช่วย

จากนั้นทาง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ภป.) เอารถกวาดดินบนถนนออก จึงสามารถเข้าไปช่วยขุดดินค้นหา ต่อมาได้มีการสรุปร่วมกันว่าไม่สามารถอยู่ในพื้นที่เดิมได้ จึงอพยพออกมาอยู่ 2 จุด คือ ที่โบสถ์และโรงเรียนบ้านสัว้า และมีการวางแผนการทำเรื่องบ้านพักชั่วคราวอย่างมีส่วนร่วมโดยร่วมกันกำหนดพื้นที่ทำบ้านพัก มีทางทหาร กรมธรณี พอช. ชาวบ้าน ท้องถิ่น พม. ปก. ฯลฯ ร่วมกันประชุมหารือและกำหนดแผนในการเคลื่อนงาน โดย ณ ปัจจุบันเริ่มทำบ้านพักชั่วคราว 3 หลัง รองรับ 60 ครัวเรือน และประสานหมู่บ้านอื่นๆ ที่พอรองรับชาวบ้านจากไปพักอาศัยอยู่ด้วย เพื่อกระจายคนไปอาศัยชั่วคราว เนื่องจากป้องกันปัญหาโรคติดต่อและความปลอดภัย เนื่องจากที่ศูนย์พักชั่วคราวคับแคบ และต่อมาได้มีการวางแผนในการจัดทำบ้านถาวร โดยใช้โครงการบ้านมั่นคงชนบท โดยย้ายออกจากพื้นที่เดิมมาอยู่พื้นที่ใหม่ 200 ไร่ ในลุ่มน้ำชั้น 3, 4 และใช้กลไกคทช.ร่วมในการดำเนินงาน และชวนสภาองค์กรชุมชน จ.น่าน และจังหวัดเข้าร่วมเรียนรู้กระบวนการสำรวจข้อมูล การทำผังชุมชน และการทำบ้านมั่นคงชนบท การจัดสรรเรื่องคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพ

THAILAND SOCIAL EXPO 2018

สรุปสังเคราะห์

นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

วันที่ 5 สิงหาคม 2561

นายชวัลย์ ทองดีเลิศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ในคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

กล่าวว่า เนื่องจากมีความหลากหลายและมีบริบทและสถานการณ์ที่แตกต่างกันมาก ดังนั้น จึงจะหยิบยกประเด็นสำคัญๆ มานำเสนอโดยสรุป ดังนี้

1. พลังการขับเคลื่อนของชุมชน ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาใหม่ จากกรณีศึกษาทั้ง 22 กรณี สะท้อนให้เห็นว่าจากเดิมเป็นการพัฒนาจากบนลงล่าง ชุมชนทำตามแผนพัฒนาทั้งหลาย แต่ครั้งนี้เห็นความพยายามของชุมชนที่จะตั้งหลักแล้วขยับขึ้นมา เป็นการทำงานจากข้างล่างขึ้นสู่ข้างบน
2. คำพูดที่ได้ยินตลอด คือ พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นแกนหลักในการทำงานพัฒนา และมีค่าใหญ่ คือ การเปลี่ยนแปลงสังคมจากรากฐานราก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากคนกลุ่มเล็กๆ คนส่วนน้อยกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงประเทศ มาเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมจากข้างล่างจากฐานชุมชน
3. ปัญหาที่สะท้อนกันมาก คือ ความเหลื่อมล้ำที่มีทั้งเมืองและชนบท ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม สิทธิในที่ทำกิน ความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย การทับซ้อนที่ดินรัฐทั้งที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย หนี้สิน เศรษฐกิจตกต่ำ การปลูกพืชเชิงเดี่ยว อันเป็นผลกระทบที่มาจากนโยบายรัฐส่วนกลาง ซึ่งทำให้ชุมชนมีปัญหาเพิ่มขึ้นและอ่อนแอลง
4. องค์กรชุมชนพยายามพัฒนาทางเลือก ทางออกที่มาจากฐานชุมชน หลายเรื่องเป็นการประสานงานความร่วมมือ เจริญต่อรอง และการปะทะสังสรรค์ นำมาสู่การก่อรูปธุรกิจชุมชน รัฐวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการที่ขยับขึ้นมาจากฐานที่เป็นจุดเล็กๆ นอกจากนี้ยังมีที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นบ้านมั่นคง บ้านพอเพียง ไปจนถึงการพัฒนาเมืองทุกมิติ และยังมีเรื่องโฉนดชุมชน การจัดการภัยพิบัติ สวัสดิการชุมชน ธนาคารความดี ธรรมนูญพื้นที่ซึ่งเป็นกฎหมาย กติกาชุมชนท้องถิ่น สถาบันการเงินชุมชน แผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้ใช้คน ชุมชน เป็นศูนย์กลาง โดยมีบางจังหวัดพูดเรื่องจังหวัดจัดการตนเอง การเคลื่อนไหวทางสังคมและสื่อสารสาธารณะ
5. กระบวนการ / วิธีการที่ใช้ หลักคิดสำคัญ คือ การสร้างทางเลือกการพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบท และความต้องการของชุมชน โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นศูนย์กลางและเป็นเจ้าของการพัฒนา การเปลี่ยนเชิงโครงสร้างที่ยั่งยืน การสร้างพื้นที่รูปธรรมและการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

6. เครื่องมือ 1) องค์กรชุมชนใช้ข้อมูลและการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการทำงาน โดยมีการสำรวจข้อมูลต่างๆ ทำให้คนมีความเข้าใจข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาได้ชัดเจน และสามารถกำหนดการทำงานได้บนพื้นฐานข้อมูล ความรู้ ผังชุมชน ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบข้อมูล และการนำข้อมูลไปสื่อสาร 2) สิทธิชุมชน ผ่านชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ด้วยการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งมีการใช้คำว่าแผนชุมชน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมชุมชน ธรรมนูญชุมชน สิทธิการจัดการทรัพยากร สิทธิการเข้าถึงโดยชุมชนเป็นผู้จัดการมากขึ้น 3) กระบวนการแผน ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนที่ชัดเจน 4) กลไกการขับเคลื่อน มีการเชื่อมโยงองค์กรชุมชนและภาคีต่างๆ ในพื้นที่ โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งมีทั้งกลไกระดับพื้นที่ ตำบล จังหวัด จนถึงกลไกเชิงประเด็น เชิงนโยบาย

กระบวนการของชุมชนใช้วิธีการประสานความร่วมมือเรื่องงบประมาณการดำเนินงานเป็นจุดขับเคลื่อน บางระดับเป็นการปะทะสังสรรค์ ซึ่งมีทั้งการเจรจาต่อรอง และขยับไปสู่เรื่องการเสนอผลักดันการเปลี่ยนแปลงกฎหมายในระดับนโยบาย

7. ผลที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนที่ผ่านมา อาทิ 1) การลดหนี้ เพิ่มรายได้ มีการสร้างเศรษฐกิจฐานล่าง เช่น วิสาหกิจชุมชน ร้านค้าชุมชน ซึ่งเป็นความพยายามในการคลี่คลายปัญหาในระดับชุมชน 2) สุขภาพ 3) สังคม 4) ทรัพยากรธรรมชาติ มีการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน เช่น ป่าชุมชน โฉนดชุมชน การจัดการภัยพิบัติ การฟื้นฟูป่าชุมชน 5) การพัฒนาองค์ความรู้ การจัดการความรู้โดยชุมชน 6) มีการจัดการตนเองมากขึ้นตามลิสต์ที่แตกต่างกัน

สถานการณ์ปัญหาใหญ่ๆ มาจากการรวมศูนย์อำนาจดังจะเห็นได้จากเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องที่ดิน ความไม่มั่นคงที่อยู่อาศัย โอกาสการเข้าถึงสวัสดิการรัฐ เศรษฐกิจ การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความท้าทาย

1. การที่ชุมชนจะดำเนินต่อไปได้อย่างเข้มข้น ต้องมีการกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ (ได้อย่างไร)
2. การกำหนดแผนพัฒนาตนเองอย่างทุกมิติ จะมีอำนาจ มีสิทธิกำหนดได้อย่างเต็มที่ (ได้อย่างไร)
3. สิทธิการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐอย่างเป็นธรรม และเท่าเทียม (ได้อย่างไร)
4. การกระจายที่ดินอย่างเป็นธรรม การผลักดันกฎหมาย นโยบาย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง (ได้อย่างไร)
5. การจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจใหม่ที่ชุมชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศจะเป็นแกนหลักในการพัฒนา ที่ใช้ชุมชนเป็นตัวตั้งท้องถิ่นเป็นแกนหลัก (ได้อย่างไร)

เติมเต็ม “แนวคิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นแนวใหม่ ด้วยนวัตกรรมชุมชนเข้มแข็ง”

สื่อมวลชน

นายชูวิทย์ ฤกษ์ศิริสุข บรรณาธิการสำนักข่าวประชาไท กล่าวว่า ตนเองได้ติดตามงานเรื่องชุมชนท้องถิ่นมานานนับสิบปี ทำให้มีความเข้าใจชุมชนท้องถิ่นพอสมควร ซึ่งพบว่าชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก มีการสถาปนาให้เป็นทางการด้วยสภาองค์กรชุมชน เมื่อมาตุตัวเลข 6,000 กว่าตำบล ทำให้เห็นว่าพัฒนาการไปได้ รวมถึงการปะทะต่อรองระหว่างภาครัฐที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีความคืบหน้าอยู่พอสมควร

นอกจากนี้ยังมีการพูดถึงสิทธิการจัดการตนเอง สิทธิชุมชน แต่คิดว่าจากโลกที่เข้าไปกำหนดและมีอิทธิพลต่อทุกครัวเรือนหมู่บ้าน จำเป็นต้องมีอำนาจการต่อรองที่มีพลังมาจากนวัตกรรม อาศัยการจัดการสมัยใหม่ทำให้วิสาหกิจขนาดเล็กค่อยๆ เติบโตจนข้ามชาติ ไม่ได้มองแค่การปฏิบัติในท้องถิ่นแต่ต้องไปถึงระดับโลก การบริหารจัดการเช่นนี้จะเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจได้

แต่สิ่งที่ยังขาด ไม่อยู่ในรากฐานความคิดของสังคมไทยอย่างลงหลักปักฐาน คือ ในภาวะของการจัดการตนเอง ยังมีเสียงที่แตกต่าง เสียงของคนส่วนน้อยยังไม่สามารถเล็ดลอดออกมาได้ ความเข้มแข็งไม่ควรเกิดจากเสียงของคนส่วนใหญ่ แต่ควรเกิดจากความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้น จะต้องมีการเปิดให้เสียงคนส่วนน้อยได้มีเสียงที่แตกต่าง สิทธิมนุษยชนน่าจะเป็นแกนหลักใหม่ ที่เปิดให้ความแตกต่างหลากหลายมีพื้นที่มากขึ้น เช่น เยาวชนมีเสียงในการกำหนดชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ไม่ใช่เป็นเรื่องของความอาวุโสเพียงอย่างเดียว

นายศิโรจน์ คล้ามไพบูลย์ นักวิชาการอิสระและคอลัมน์ นิสต์ อิสระ กล่าวว่า ชุมชนหรือชนบทมีพลังต่อภาคเศรษฐกิจ แต่ปัญหาของประเทศเรา คือ ทรัพยากรที่มีอยู่มากไม่กระจายไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ ชุมชนไม่ใช่เรื่องพื้นที่หรือเรื่องการรวมตัวในระดับชุมชน แต่ต้องเป็นเครือข่ายหรือเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการนำทรัพยากรของประเทศมาสู่ประชาชน โดยชุมชนเป็นเครือข่ายเป็นฐานของการพัฒนาหรือกำหนดนโยบายของประเทศ

ชุมชนเป็นแหล่งที่มาของนโยบาย 1) สร้างความยุติธรรม 2) สร้างสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรมที่เป็นธรรม 3) การพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องที่มากกว่าการรวมตัวกันของชุมชน ดังนั้นชุมชนต้องเชื่อมโยงกับการเติบโตและการเมืองที่เข้มแข็ง เป็นเรื่องของการทำให้ทรัพยากรที่มีมากกระจายไปยังประชาชนโดยชุมชนเป็นแกนสำคัญ

นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการสถาบันอิสรา ก่อนที่ชุมชนจะเข้มแข็งต้องมี 3 ส่วนที่สำคัญ คือ 1) สวัสดิการสังคมจะต้องเข้มแข็ง โดยจัดสวัสดิการให้คนวัยเกษียณสามารถอยู่ได้ 2) กฎหมายในปัจจุบันและอนาคตเป็นกฎหมายรวมศูนย์อำนาจทั้งหมด แนวคิดจังหวัดจัดการตนเอง สวนทางในระดับโครงสร้างและการเมือง 3) การกระจายอำนาจที่ดิน ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลการถือครองที่ดิน

นักวิชาการ

1. ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า มีความน่าทึ่งจากคำว่า “ชุมชนจัดการตนเอง” และคำว่า “นวัตกรรม” 1) ชุมชนจัดการตนเอง เราจะยกความสำเร็จเฉพาะพื้นที่มาสู่การสร้างเป้าหมายของเราอย่างไร เพื่อให้เห็นการเดินทางไปข้างหน้า รูปแบบของการจัดการตนเอง คำนี้ดีแต่อย่าติดอยู่ในความหมายวงแคบ ควรคิดในวงกว้าง เราได้มีการเชื่อมต่อเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ในหลายมิติและหลายระดับ เรามีฐานกายภาพและได้สร้างการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นๆ อย่างเสมอภาค สร้างความรู้ทุน การค้าขายหรืออื่นๆ เราเป็นชุมชนที่กำลังจัดวางฐานใหม่ ซึ่งได้เปลี่ยนจากชาวบ้านมาเป็นพลเมืองด้านต่างๆ 2) นวัตกรรม ไม่ได้เกิดขึ้นลอยๆ แต่เกิดจากการปรับตัวเองด้านยุทธศาสตร์ โดยการตระหนักว่ามีปัญหาในเรื่องอะไร เป้าหมายข้างหน้าคืออะไร ส่วนการสร้างเครือข่ายเป็นการปรับตัวทางยุทธวิธีเพื่อไปสู่เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ ที่สำคัญนวัตกรรมขยายตัวอย่างมากมายและมีมิติซ้อนทับกัน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เวลาพูดถึงเศรษฐกิจฐานล่าง เรากำลังสร้างสังคมผู้ประกอบการในทุกๆ ประเทศ เรื่องนี้เป็นหัวใจหลักในการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เราทำเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการ ในทุกระดับ ทั้งผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมและเชิงสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน และสร้างจริยธรรมส่วนกลางและในชุมชน

การทำงานกับ พอช. ที่ผ่านมา พบว่าทำให้เกิดศักยภาพหลายด้านหลายมิติ ทำให้มีการจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกลางกับรัฐท้องถิ่น ทำให้สามารถมองเห็นทางข้างหน้าได้ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญ ต้องสร้างความสมดุล ด้วยการสร้างสังคมผู้ประกอบการในชนบท

2. ดร.ณัฐพงศ์ จิตธนินรัตน์ มหาวิทยาลัยทักษิณ กล่าวว่า การเปลี่ยนสังคมใหม่ไปสู่สังคมที่คาดหวัง คือ การเปลี่ยนแปลงจากข้างล่างสู่ข้างบน ผ่านการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น การเชื่อมต่อเครือข่ายขบวนการภาคประชาสังคม เป็นการเปลี่ยนดุลอำนาจใหม่ของชุมชนท้องถิ่น ทำให้สามารถต่อรองกันได้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมเกิดขึ้นจริงได้และเป็นรูปธรรม การที่ชุมชนข้างล่างเปลี่ยนไปได้นั้น พอช. มีบทบาทสำคัญ คือ เป็นหน่วยงานที่เปิดประตูแห่งความหวัง ผ่านการจัดสรรทรัพยากร โดยการเปิดช่องให้ชุมชนท้องถิ่นมาจัดการกองทุนของรัฐ แต่การเชื่อมร้อยเชิงประเด็นเพื่อให้ได้มาซึ่งกติกาใหญ่ที่เป็นกติกาสากล เรื่องประชาธิปไตย ยังไม่เห็นขบวนการขับเคลื่อนเพื่อเปลี่ยนแปลงมากนัก รวมถึงยังไม่เห็นผลกระทบที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมได้

วันนี้ต้องผนึกสามพลังภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ภาคชุมชน+ประชาสังคม ต้องร่วมกันแปลงเสียงพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สร้างพลเมืองชุมชน ให้มีความรักกระตือรือร้น เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมใหญ่ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนพื้นที่รูปธรรมประสบผลสำเร็จ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพรวมให้มากขึ้น โดยการสร้างพลเมือง คือ พลเมืองชุมชนที่รู้สึกรัก ห่วงแหน และพร้อมที่จะปกป้องชุมชนตนเอง คนรุ่นกลาง ผู้ใหญ่ หนุ่มสาว หากสามารถหลอมรวมคนเหล่านี้ได้จะขับเคลื่อนไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมไทยร่วมกัน

ในกระบวนการเชื่อมร้อย ต้องมี 4 ระดับ คือ 1) ระดับกลุ่ม/องค์กร ในการคิดค้นนวัตกรรมต่างๆ 2) ระดับชุมชน 3) ระดับสังคมและการสื่อสารสาธารณะ 4) ระดับการเชื่อมร้อยเครือข่ายและพันธมิตรเพื่อจับมือกันเคลื่อนไหวในอนาคต เพื่อยกระดับการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ดร.ประกาส ปันตบแต่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า บทเรียนของพื้นที่รูปธรรมชี้ให้เห็นชัดว่าจาก 22 พื้นที่กรณีศึกษา การเคลื่อนงานของภาคประชาชนไปได้ไกลมาก สิ่งที่ทำหายในเรื่องชุมชน คือ 1) ความหมายของชุมชนเพียงแค่นั้น อย่งไร 2) ชุมชนไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เวลาถ่วงถึงพื้นที่จัดการตนเอง เมื่อชุมชนมีความหลากหลาย จะทำอย่างไรที่ไม่ระบุเพียงกลุ่มๆ เดียวในการมองชุมชนเข้มแข็ง และ กลไกการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับเชิง “สถาบัน” จะออกแบบประชาธิปไตยชุมชนอย่างไร เพื่อให้ชุมชนที่มีความหลากหลายให้มีความเป็นไปได้ในการเคลื่อนตัว

รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง มหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า เป็นห่วงเรื่องความเหลื่อมล้ำกับความไม่เป็นธรรมว่าเป็นเรื่องปกติธรรม เช่น ภาคอีสานมีพิธีการไหว้ผีปอบตาเพื่อเป็นการขอฝน ซึ่งถือว่าการให้สัญญาต่อกันของผีปอบตา แต่เมื่อใดที่ฝนไม่ตกชาวบ้านกลับโทษตัวเอง กลายเป็นว่าการผิดสัญญาของผีปอบตาเป็นเรื่องปกติ ทำให้เรื่องความไม่เป็นธรรมทางสังคม เรื่องความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องปกติ

ทิศทางข้างหน้าที่ขบวนการชุมชนต้องให้น้ำหนัก 3 ข้อสำคัญ (1) ชุมชนผู้ประกอบการรายย่อย ทุนนิยมของประเทศไทยไม่ได้ยึดที่ดินของชาวบ้านไปจนหมด ยังมีที่ดินอยู่ในมือของชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งที่มาพร้อมกับการที่มีแหล่งอาหารอยู่ในมือ หากขบวนการชุมชนให้ความสำคัญกับการปกป้องแหล่งอาหารที่อยู่ในมือจะทำให้ชาวบ้านไม่ยากจนต่อไป ซึ่งในการที่จะไปถึงจุดนี้ได้ จะต้องมีการดำเนินการ เช่น การ รักษาดินน้ำป่า ที่สามารถโอปอ้อมการผลิตได้อย่างยั่งยืน โดยต้องหาวิธีการให้ผลผลิตอาหารมีทั้งมูลค่าและคุณค่า (2) การตั้งถิ่นฐานซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งที่เป็นชุมชนเล็กๆ และชุมชนใหญ่ๆ ควรให้ชุมชนได้มีการพัฒนายกระดับการจัดการตนเองในทุกๆ เรื่อง เช่น ให้มีอำนาจเป็นเจ้าของ และจัดการทรัพยากร รวมถึงการจัดการด้านต่างๆ ด้วยตัวเอง เช่น การทำประกันภัยพิบัติ การจัดการระบบสาธารณสุขปโภคโดยชุมชน เป็นต้น (3) ภาระการปกป้องแหล่งอาหารไปอยู่ที่เกษตรกรคงไม่เป็นธรรม เกษตรกรต้องดูแลป่า และราคาการขายผลผลิต

ฉะนั้น 3 ข้อนี้สังคมต้องเข้าไปปรับภาระ ที่จะรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

นายพลการ วงศ์ทองแก้ว คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม กล่าวว่า ในสายตาของคอนกายนอกมองว่า พอช. ควรปรับบทบาทการทำงาน ไม่ใช่การทำโครงการต่างๆ เช่น บ้านมั่นคง สวัสดิการชุมชน สภาก่อสร้างชุมชน ฯลฯ แต่เป็นบทใหม่ที่เป็นนวัตกรรมการพัฒนา เช่น เป็นพลเมืองที่ช่วยกันผลักดันประเทศหรือเป็นผู้ร่วมพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องคิดว่านวัตกรรมใหม่ในอนาคตข้างหน้าคืออะไร ที่การทำเรื่องพื้นที่ พอช. ถูกสถาปนาให้เห็นหน่วยงานหลักทั้งในประเด็นที่อยู่อาศัย สวัสดิการชุมชน ฯลฯ ดังนั้น ระบบพื้นที่ที่มีความสำคัญมาก ต้องทำให้ชุมชน ตำบล มีความเข้มแข็ง และมีบทบาทที่สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเชิงพื้นที่และทำงานร่วมกับ พอช. ได้รวมถึงเกิดการกระจายอำนาจสร้างสมดุลในการทำงาน รวมทั้งบทบาทขบวนการชุมชนและประชาสังคม ควรปรับปรับขบวนการไปสู่สังคมภายนอก ทำบทบาทใหม่ในการเป็นผู้ร่วมพัฒนาประเทศ ต้องคิดนวัตกรรมใหม่ให้เท่าทันกับสังคม สร้างระบบพื้นที่ / การพัฒนาพื้นที่ (Area based) จะมียุทธศาสตร์ร่วมในการขับเคลื่อนงานร่วมได้อย่างไร สร้างความเข้มแข็งมาจากข้างล่างและการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ชุมชนควรใช้เรื่องดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนที่สำคัญของชุมชน พัฒนาเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ที่เป็นพื้นที่สาธารณะใหม่ๆ ต่อรองกับอำนาจรัฐทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

**ปาฐกถาพิเศษ : การขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้วย
นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น
โดย ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี**

ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

รู้สึกยินดีที่ได้มาพบกับทุกคนมาพูดคุยเรื่องที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย เรื่อง นวัตกรรมชุมชน ได้รับชม วิดีทัศน์ ผมอ่านประกาศเจตนารมณ์ “การขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น สู่วิสัยทัศน์การพัฒนาที่ยั่งยืน” แล้ว เห็นด้วยทุกอย่างที่พี่น้องจะประกาศและขับเคลื่อนไปข้างหน้า สิ่งที่สำคัญ เราชอบบอกว่าประเทศไทยพัฒนาแล้วลองไปพิจารณาว่าเราพัฒนาจริงหรือไม่ ดูเหมือนเศรษฐกิจดีรายได้เพิ่ม หลายพื้นที่ในชนบท อ่อนแออง การพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมา อาจจะหลงทางหรือไม่ เปรียบเหมือนการออกกำลังกายต้องฝึกทุกส่วนไม่ใช่แข็งแรงเพียงบางส่วน ถึงเวลาที่ต้องทบทวนว่าการทำงานในอดีตนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่

ทุกวันที่ 4 ธันวาคม ผมจะไปฟังพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 มีปีหนึ่งปีท่านพูดและสุดท้ายท่านอวยพรว่า “ขอให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง” การพัฒนาที่ผ่านมาไม่สำเร็จอย่างแท้จริง มีตึกเยอะแยะไปหมดเลยแต่ประชาชนเสียที่ดิน มีหุ่นยนต์มีนวัตกรรมโรงงานมากมายแต่พี่น้องประชาชนยากจน อาจเป็นภาพลวงตา

หัวข้อ : นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่วิสัยทัศน์การพัฒนา ผมว่าพี่น้องที่อยู่ในห้องนี้คือคำตอบที่นำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง พระองค์ท่านพูดเสมอว่า การพัฒนาจะดำเนินได้ต้องพัฒนาตามลำดับขั้น คือ พัฒนาพี่น้องประชาชนก่อนคนอื่นและนำสู่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง ผมดีใจที่ได้ขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศช่วงสุดท้าย ทำงานกับพี่น้องอีกหลายคนจะนำพี่น้องประชาชนสู่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงให้ได้

เราจะทำอะไรเพื่อให้ นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างง่ายและนำไปสู่แท้จริงได้ เริ่มจากไปเจอพี่น้องประชาชน ถามพี่น้องประชาชนว่าอยากได้ต้องการอะไร มี 6 เรื่อง อยากนำมาปรึกษาได้แก่

- 1) เรื่องแก้งน เรื่องปากท้อง เป็นเรื่องสำคัญที่สุด เกษตรกรที่เป็นคนที่ทำรายได้ให้ประเทศครึ่งหนึ่ง สูญเสียที่ดินเป็นหนี้
- 2) เรื่องแก้งง
- 3) สร้างการมีส่วนร่วม สภาองค์กรชุมชน สภาท้องถิ่น อยากให้ชุมชนกำหนดอนาคตตนเอง
- 4) แก้งเหลื่อมล้ำ
- 5) ปฏิรูปราชการ
- 6) สร้างอนาคต

ในวันนี้จะกล่าวถึงใน 2 เรื่อง คือ ของเรื่องการแก้งนกับแก้งเหลื่อมล้ำ

- 1) เรื่องแก้งน การสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก (Strength from Bottom) เมื่อข้างล่างเข้มแข็ง ข้างบนก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย ต้องให้พี่น้องประชาชนในฐานรากมีความเข้มแข็ง ต้องดำเนินการใน 3 เรื่อง คือ (1) ลดค่าใช้จ่าย (2) เพิ่มรายได้ (3) ชุมชนเข้มแข็งขึ้น จากการเดินทางไปพื้นที่ต่างๆ เห็นการทำงานพัฒนาของชุมชนทั้งธนาคารชุมชน สถาบันการเงินชุมชน สามารถเป็นแหล่งทุนภายในของชุมชนเอง วิสาหกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน โดยภายในปีนี้ จะมีกฎหมายสำหรับพี่น้องประชาชน (พ.ร.บ.ธนาคารชุมชน พ.ร.บ.ป่าชุมชนอย่างน้อย 20,000 แห่งทั่วประเทศ กฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า ส่วนวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นนิติบุคคล (การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยการแก้กฎหมายต่างๆ) กองทุนพัฒนาผู้นำชุมชน จะมีลักษณะกองทุนคล้ายๆ กับ โครงการลงทุนเพื่อสังคม SIF เมนู 5

การทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ประกอบด้วย ธนาคารชุมชน สวัสดิการชุมชน วิสาหกิจชุมชน ป่าชุมชน สภาองค์กรชุมชน กองทุนพัฒนาผู้นำชุมชน รวมไปถึง

การเพิ่มรายได้ แผ่นดินทอง >> เกษตรทฤษฎีใหม่ ธนาคารต้นไม้ ธนาคารปูม้า ท่องเที่ยวชุมชน โซลาร์ประชาชน การบริหารจัดการน้ำ สมาร์ทฟาร์มเมอร์ / ปันดาว วิจัยกินได้ลดค่าใช้จ่าย

แก้งทุกข์ >> ดูแลผู้ป่วยติดเตียง บ้านพอเพียง / บ้านมั่นคง ยาเพื่อประชาชน พ.ร.บ.คทช. พ.ร.บ.ชายฝัก โครงการธนาคารที่ดิน ประกันภัยพืชผล

นวัตกรรมชุมชน ชาวบ้านคิด รัฐบาลสนับสนุน แก้กฎหมายที่ไม่เอื้อ โดยการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทยต้องขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน

เรื่องแก้จนและลดความเหลื่อมล้ำ ทำอย่างไรให้นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นเกิดขึ้นได้ง่าย เรื่องแรกคือ 20 โครงการเพื่อประชาชน เข้มแข็งจากฐานราก เพราะช่วงที่ผ่านมาเราคิดว่าเข้มแข็งจากด้านบน ยิ่งนานไปเศรษฐกิจยิ่งทรุด คนจนยิ่งจนลง เป็นไปได้อย่างไรยิ่งทำงานยิ่งอ่อนแอ ควรทำให้ข้างล่างเข้มแข็ง

ประเทศไทย EEC เต็มโต แต่ชุมชนอ่อนแอ ถึงเวลาที่ต้องเปลี่ยนวิธีใหม่ ต้องจัดการให้พี่น้องประชาชนเข้มแข็งจากฐานราก ตั้งใจทำ 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ลดค่าใช้จ่าย 2) เพิ่มรายได้ 3) ชุมชนเข้มแข็ง

พอหลวงรัชกาลที่ 9 บอกว่าพัฒนาตามลำดับขั้น มาจากเรื่องความเข้มแข็งจากฐานราก เรื่องระเบิดจากภายใน ระเบิดจากภายในแล้วรัฐบาลไม่ส่งเสริม ไม่รับรอง เพราะว่รัฐบาลไม่เคยเห็นว่าเราคือจุดเริ่มต้นของการพัฒนา ผมว่าคำตอบอยู่ที่ชาวบ้าน

คำถามข้าราชการเคยรวยหรือไม่ แล้วเขามาสอนเรา มีการสร้างตลาด แต่คนไม่ไปใช้ตลาด ข้าราชการทำตามนายสั่ง วันนี้เรามีคำตอบ 2-3 ปีนี้เห็นธนาคารชุมชน กลุ่มการออมของพี่น้องชุมชน ตอบโจทย์ชุมชน ไปพื้นที่ ต.หนองสาหร่าย ธนาคารความดี คุณศิวโรดม บอกว่าคนที่หนองสาหร่ายมีธนาคารความดี กู้ยืมได้ โดยใช้ทำความดีแลกตั้งค์ เป็นที่ยอมรับว่าสามารถทำได้ พี่น้องชุมชนสามารถดำเนินการ แก้ปัญหาหนี้สิน จัดตั้งสถาบันการเงิน สวัสดิการชุมชน รัฐบาลสนับสนุนให้ได้ การนำเงินจากกำไรของธนาคารชุมชน ป่าชุมชนผดึกฎหมายหรือไม่ ซึ่งผดึกฎหมาย แต่ไม่ผดึกฎคุณธรรม วิสาหกิจชุมชนไม่เป็นนิติบุคคล ธนาคารชุมชนผดึกฎหมาย ที่ผ่านมารัฐบาลไม่ได้มองจากมุมมองของชุมชน

กรณีครูชบ ลุงอัมพร เรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ มาหาหรือขอตั้งธนาคารหมู่บ้าน อยากให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ก่อตั้งธนาคารหมู่บ้าน ผมถามว่า มีเงิน 5,000 ล้านบาทหรือไม่ คำตอบคือไม่มี ผมรู้สึกว่พลาดไปแล้ว กฎหมายที่เขียนมาเพื่อทำระดับประเทศ ไม่ได้เขียนเพื่อชุมชน กฎหมายมองเห็นแต่ระดับบน ทะเลสาบ ป่าไม้ ไม่ได้มองเห็นระดับชุมชน วันนี้เรามาไกลบ่าป รัฐบาลสมัยนี้ทำกฎหมายรองรับชุมชน ในเร็วนี้จะมีกฎหมายที่เขียนโดยพี่น้องเป็นศูนย์กลาง เขียนกฎหมายฉบับนี้ให้กองทุนออมทรัพย์ต่างๆ เป็นกฎหมาย

ตอนนี้กฎหมายอยู่ในกฤษฎีกา และเกิดเป็นกฎหมายรองรับธนาคารชุมชน ในอดีตท่านมีธนาคารแต่ไม่เป็นนิติบุคคล ป่าชุมชน จะทำกฎหมายเพื่อรองรับป่าชุมชนทั่วประเทศไทย กรมป่าไม้ทำมาหลาย 10 ปี แผนที่ภาพกลายเป็นภูเขาหัวโล้น ข้อเท็จจริงเป็นภาพป่าไม้ มีวิสาหกิจชุมชน 100,000 แห่งทั่วประเทศ หลายแห่งไม่ได้เป็นนิติบุคคล เราแก้กฎหมายเพื่อให้เป็นนิติบุคคลให้ง่ายขึ้น อนาคตใครมีต้นไม้ในเร็วๆ นี้ พี่น้องชุมชนสามารถตัดต้นไม้ในพื้นที่ของตนเองได้ รัฐบาลสามารถทำให้ตัดต้นไม้มีค่าในพื้นที่ตนเองได้ โครงการต้นไม้จะเป็นโครงการที่เปลี่ยน มีพื้นที่หลายตัวอย่าง เช่น มนุษย์ยางนา ปลูกต้นยางนา 20,000 ต้น บอกว่า โตวันละ 3 บาท รวมเป็นวันละ 60,000 บาท หรือธนาคารปูม้า การปลูกข้าวต่างๆ ขายทั้งในและต่างประเทศ รวมกลุ่มค้าประกันให้สมาชิก ประกันราคา 19,000 บาท คุณสมสุขและคุณหอมพลเดช จะทำให้เกิดสภาพพัฒนาท้องถิ่น รัฐบาลพร้อมที่จะสนับสนุน หากท่านรวมกลุ่มกันได้ อยากทำเรื่องกองทุนพัฒนาผู้นำชุมชน ได้เรียนแจ้งรัฐมนตรีพัฒนาสังคมแล้ว SIF MENU 5 ผู้นำชุมชน ครูมุกดา คุณประทีป ต้องทำโครงการสร้างผู้นำรุ่นใหม่

เป็นไปได้อย่างไรที่เกษตรกรเราถึงลำบากได้ ในอดีตที่ดินสร้างรายได้ แต่ปัจจุบันมีหนี้สิน อนาคตอยากเห็นคันทนาของประเทศไทย ปลูกต้นไม้สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ในอนาคตที่ตอน(ที่สูง) จะสามารถปลูกต้นไม้มีค่าได้ ต้นไม้หากปลูกวันนี้จะมีค่ามากขึ้นเรื่อย ต้นไม้ไม่มีราคาตก โครงการแผ่นดินทอง ภาครัฐมีการส่งเสริมธนาคารปูม้า ภูมิปัญญาชาวบ้านทำให้ปูม้าขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากขึ้น บางพื้นที่ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มคนละ 4,000 บาท

หัวใจคำถามนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น คือเราฟังท่าน ท่านทำแล้วประสบความสำเร็จเราแก้ไขกฎหมายให้ ระเบิดจากข้างในและขยายผลแพร่หลายชุมชน จะให้ชุมชน 2,000 กว่าหมู่บ้านมีธนาคารปูม้าทุกแห่ง ตอนนี้หมู่บ้านสามารถกู้ธนาคารออมสินทำโครงการปูม้าได้ โครงการแผ่นดินทองสามารถทำให้ที่ดินของเรามีค่า เพิ่มรายได้มากขึ้นไม่ใช่เป็นหนี้เหมือนในอดีต

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ขยายแนวคิดการทำเกษตรผสมผสานแพร่หลายทั่วประเทศไทย หากดำเนินการได้จะทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวปัจจุบันสนใจวิถีชีวิตชุมชน ทำนา ต่างๆ และโครงการ smart farmer มีกรณี ไร่ภูตะวัน จ.อำนาจเจริญ มีคนที่ได้ความรู้จากประเทศอิสราเอล นำนวัตกรรมมาจัดทำน้ำหมอกในการทำการเกษตรอินทรีย์ มีการจัดทำโรงเรือนคลุมพลาสติก ใช้ดินน้อย ใช้น้ำน้อย โรงเรือน 1 หลังได้เงินเกือบ 200,000 บาท / ปี

ส่วนตัวเห็นด้วยกับการจัดงาน Thailand Social Expo ของท่านรัฐมนตรี พม. คำตอบของประเทศไทยอยู่ที่ห้องวิชาการนี้ การมาแลกเปลี่ยนกัน ทุกคนกลับไปบ้าน และทำงานขยายผลให้ดำเนินการไปได้ ล่าสุดรัฐบาลทำเรื่องสวัสดิการแห่งรัฐ ให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเรื่องสวัสดิการ และมีโครงการช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง

สุดท้ายปฏิรูปการเลือกตั้ง การปฏิรูปประเทศไทยต้องสร้างไปด้วยกัน รัฐบาลจะพยายามส่งเสริมผ่านโครงการต่างๆ ผ่านกองทุนต่างๆ

เชิญชวนทุกคนให้ช่วยกันคิด นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น #สร้างไทยไปด้วยกัน อยากให้ทุกคนมีแรงบันดาลใจในการปฏิรูปประเทศ สุดท้าย VDO สร้างไทยไปด้วยกัน VDO #reform together ท่านคือนวัตกรรมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยผมจะไปจัดทำกฎหมายต่างๆ ให้ท่าน

CREDIT

CONSULTANTS : ที่ปรึกษา

นายสมชาติ ภาระสุวรรณ
นายอัมพร แก้วหนู
นางสาวจันทนา เบลูจทรัพย์

EDITORIAL / REWRITER : กองบรรณาธิการ / เรียบเรียง

นางสาวสุริดา บัวสุขเกษม
นางสาวสุวิมล มีแสง
นางสาวสมจิตร จันทร์เพ็ญ
นายนิติพงษ์ ศรีระพันธ์

DATA RECORDING : บันทึกข้อมูล

นางนภาพร สุวรรณศักดิ์
นางสาวเรวดี อุสิต
นางสาวดวงใจ ดวงจันทร์โชติ
นางสาวออมมาศ รักยานันต์
นางสาวกรรณิการ์ เมืองแก้ว
นายธนพล กุณฑทอง
นางสาวพิมพ์พลอย ขจรเดชไพบูลย์

COORDINATE : ประสานงานวิชาการภาค

นายภคศักดิ์ นันทงาม
นางสาวเกศณี คิ้วนาง
นางสาวนุชพร สมสวย
นางสาวพิชยาภรณ์ หาญวณิชานนท์
นางชฌาภา เวชรังษี

PHOTOGRAPHER : ภาพถ่าย

นายสุวัฒน์ กิขุนทด
นางสาวอาอี๊ฉะ แก้วนพรัตน์
นายกานต์ สุวรรณมณี
นายรุ่งโรจน์ เพชรระบูรณิน
นายรัชพล บุญบุตร

COMMUNITY ORGANIZATIONS DEVELOPMENT INSTITUTE

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
COMMUNITY ORGANIZATIONS
DEVELOPMENT INSTITUTE

โดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และเครือข่ายองค์กรชุมชน 5 ภาค
912 ถ.นวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์: 0-2378-8300-9 E-mail : codipublic@gmail.com
www.codi.or.th